



НИЙСЛЭЛИЙН  
СТАТИСТИКИЙН  
ГАЗАР



# НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДАЛ

2023 | VII





### I. Саруудыг ром тоогоор тэмдэглэв.

- Сар: I, II, III, IV, V, VI, VII ... г.м
- Улирал: I-III, IV-VI, VII-IX, X-XII
- Өссөн дүн: I-IV, I-XI ... г.м (Тухайн сарыг оруулсан жилийн эхнээс өсөн нэмэгдсэн дүнг харуулав).

### II. Дараах тэмдэглэгээг ашиглав.










- гүйцэтгэл байхгүй
- \* урьдчилсан гүйцэтгэл
- \*\* дахин

III. Орон дэвшүүлэлтээс хамаарч зарим үзүүлэлтийн нийлбэр нь дүнтэйгээ, бүтцийг хувиар илэрхийлэхэд 100 хувиас бага зэрэг зөрүүтэй байж болно.

### IV. Хэмжих нэгжийн тэмдэглэгээ

мянга	=1000
сая	=10 <sup>6</sup>
тэрбум	=10 <sup>9</sup>
их наяд	=10 <sup>12</sup>
мян	мянга
%	хувь
мм	миллиметр
см	сантиметр
дм	дециметр
м	метр
км	километр
м <sup>2</sup>	метр квадрат
дм <sup>2</sup>	дециметр квадрат
км <sup>2</sup>	километр квадрат
м <sup>3</sup>	метр куб
га	гектар
мл	миллилитр
л	литр
г	грамм
кг	килограмм
цн	центнер
т	тонн
Вт	ватт
кВт.ц	киловатт цаг
кал	калори
ккал	килокалори
Гкал	гигакалори(=10 <sup>9</sup> калори)
с	секунд
мин	минут
мкг/м <sup>3</sup>	микрограмм метр куб
м/с	метр секунд
ш	ширхэг
х.д.х	хэвлэлийн даралтат хууда





## ГАРЧИГ

	ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2019-2023 ОН	1
	ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ, ДҮҮРГЭЭР	2
	ЭРҮҮЛ МЭНД	3
	ЦАГ УУР, АГААРЫН ЧАНАР, АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ	8
	ГЭМТ ХЭРЭГ	14
	ТӨСӨВ	18
	ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНЭ	22
	АЖ ҮЙЛДВЭР	36
	ХОТЫН НИЙТИЙН АЖ АХУЙ	41

ХҮСНЭГТ 1. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Үзүүлэлтүүд		Хэмжих нэгж	2019	2020	2021	2022	2023
Шинээр төрсөн хүүхэд		хүн	↑ 23 825 <sup>1.8</sup>	↓ 23 286 <sup>2.3</sup>	↓ 21 779 <sup>6.5</sup>	↓ 19 432 <sup>10.8</sup>	↑ 20 471 <sup>5.3</sup>
Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид		хүн	↑ 14 562 <sup>6.7</sup>	↓ 9 866 <sup>32.2</sup>	↑ 124 524 <sup>12.6**</sup>	↑ 161 820 <sup>30.0</sup>	↓ 14 250 <sup>91.2</sup>
Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг		тоо	↓ 13 562 <sup>15.8</sup>	↓ 10 278 <sup>24.2</sup>	↓ 8 031 <sup>21.9</sup>	↑ 15 578 <sup>94.0</sup>	↓ 15 499 <sup>0.5</sup>
Хэрэглээний үнийн индекс, (сарын өөрчлөлт)		хувь	↑ 1.4 <sup>0.9</sup>	↓ -0.1 <sup>1.5</sup>	↑ 0.5 <sup>0.6</sup>	↑ 2.9 <sup>0.5</sup>	↓ 1.1 <sup>1.8</sup>
Гадаад валютын нэрлэсэн ханш (сарын дундаж)	Доллар (АНУ)	төгрөг	↑ 2 635 <sup>10.0</sup>	↑ 2 783 <sup>5.6</sup>	↑ 2 850 <sup>2.4</sup>	↑ 3 041 <sup>6.7</sup>	↑ 3 461 <sup>13.8</sup>
	Юань (БНХАУ)	төгрөг	↑ 392 <sup>3.2</sup>	↑ 393 <sup>0.3</sup>	↑ 437 <sup>11.2</sup>	↑ 473 <sup>8.3</sup>	↑ 495 <sup>4.6</sup>
	Рубль (ОХУ)	төгрөг	↓ 39 <sup>9.3</sup>	↑ 41 <sup>5.1</sup>	↓ 37 <sup>9.8</sup>	↑ 38 <sup>2.9</sup>	↑ 43 <sup>13.1</sup>
Нийслэлийн төсвийн орлого		тэрбум төгрөг	↑ 351.1 <sup>4.9</sup>	↓ 332.8 <sup>5.2</sup>	↑ 416.8 <sup>25.2</sup>	↑ 528.8 <sup>26.8</sup>	↑ 1 562.9 <sup>32.9</sup>
Нийслэлийн төсвийн зарлага		тэрбум төгрөг	↓ 419.0 <sup>2.0</sup>	↑ 359.1 <sup>21.4</sup>	↓ 424.9 <sup>10.6</sup>	↑ 464.2 <sup>9.2</sup>	↑ 2 052.7 <sup>17.8</sup>
Агаарын дундаж температур		°C	19.3	18.6	19.2	17.6	17.9

Тайлбар: Өмнөх онтой харьцуулсан


 Эерэг хандлага, өөрчлөлт  

 Сөрөг хандлага, өөрчлөлт

ХҮСНЭГТ 2. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ, дүүргээр

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2022 I-VII			2023 I-VII						
		Хотын дундаж	Хамгийн өндөр		Хотын дундаж	Хамгийн өндөр					
Хүн амын нягтрал /нэг кв км-т ногдох хүн/	Тоо	330	Баянгол	8 073	Налайх	57	342	Баянгол	8 432	Налайх	58
			Чингэлтэй	1 697	Багануур	48		Чингэлтэй	1 625	Багануур	48
			Сүхбаатар	697	Багахангай	32		Сүхбаатар	688	Багахангай	32
Нялхсын нас баралт /амьд төрсөн 1000 хүүхдэд/	Тоо*	12	Багахангай	20	Налайх	8	14	Налайх	16	Хан-Уул	7
			Сонгинохайрхан	15	Багануур	7		Сүхбаатар	15	Багануур	7
			Чингэлтэй	9	Баянгол	7		Сонгинохайрхан	13	Багахангай	-
10 000 хүн тутмаас халдварт өвчнөөр өвчлөгсөд	Тоо	1 065	Багахангай	2 443	Сүхбаатар	882	90	Багануур	121	Налайх	51
			Налайх	2 035	Чингэлтэй	703		Баянзүрх	101	Сонгинохайрхан	41
			Хан-Уул	1 216	Сонгинохайрхан	608		Хан-Уул	68	Багахангай	23
Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа зарлага=100	тоо	98	Баянзүрх	193	Сонгинохайрхан	100	102	Баянзүрх	177	Чингэлтэй	99
			Хан-Уул	130	Налайх	65		Хан-Уул	131	Налайх	79
			Багануур	110	Багахангай	27		Сүхбаатар	119	Багахангай	29
16-аас дээш насны 10 000 хүнд ногдох Гэмт хэрэг	тоо	160	Сүхбаатар	219	Налайх	88	159	Сүхбаатар	271	Сонгинохайрхан	95
			Баянгол	209	Багануур	68		Баянгол	170	Багануур	62
			Чингэлтэй	175	Багахангай	47		Чингэлтэй	166	Багахангай	51

Тайлбар: \* промилль



## ЭРҮҮЛ МЭНД (2023 оны эхний 7 сард)

ᠡᠷᠦᠭᠦᠯᠡᠮᠡᠨᠳᠡ

Амаржсан эх



2022 I-VII 19 259

2023 I-VII 20 334

5.6%



Нийт халдварт өвчнөөр өвчлөгчид



2022 I-VII 161 820

2023 I-VII 14 250

91.2%



Нялхсын эндэгдлийн түвшин  
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 I-VII 11.9

2023 I-VII 13.9

5 хүртэлх насны хүүхдийн  
эндэгдлийн түвшин  
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 I-VII 14.2

2023 I-VII 15.6

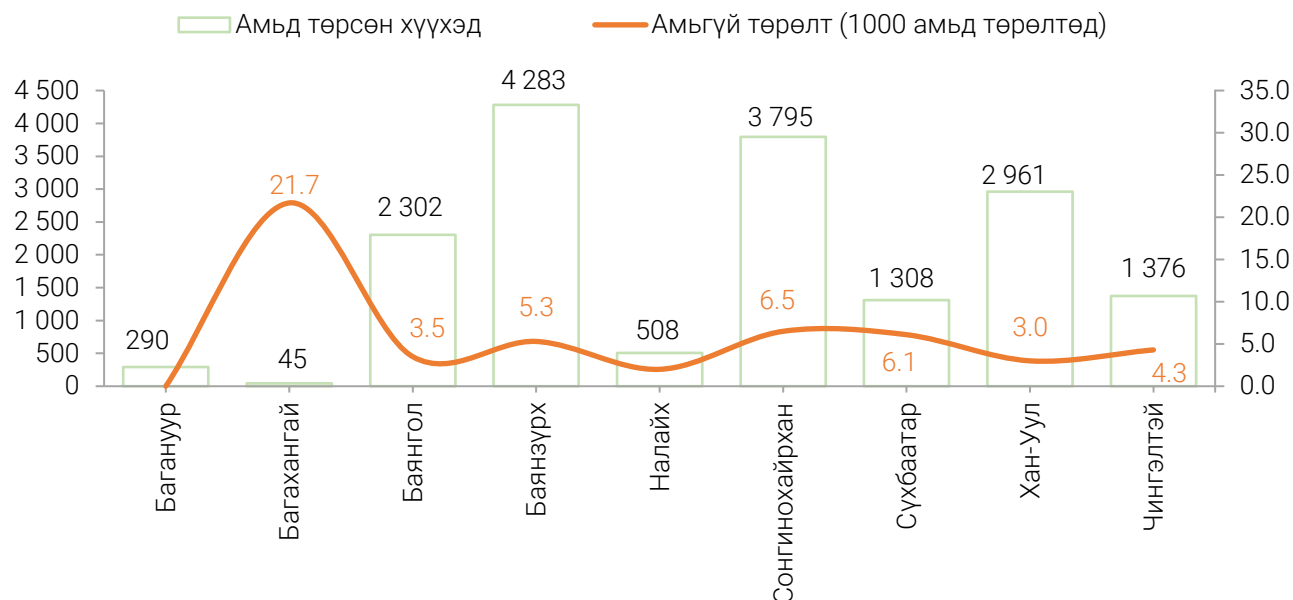
Нийслэлийн хэмжээнд 2023 оны эхний 7 сард 20334 эх амаржсан нь өмнөх оны мөн үеэс 1075 (5.6%) төрөлтөөр өссөн байна. Нийт төрөлтийн 10673 (52.5%) нь НЭМГ-ын харьяа эмнэлэгт, 9661(47.5%) нь нийслэлд үйл ажиллагаа явуулж буй ЭМЯ-ны харьяа улс болон хувийн хэвшлийн эмнэлэгт амаржсан байна. Нийт амаржсан эхчүүдийн 0.4 хувийг гэрийн төрөлт эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 3. ТӨРСӨН ХҮҮХЭД, ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, жил бүрийн 7 сарын эцэст

Үзүүлэлт	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	2023/2022
Амаржсан эхийн тоо	21 593	19 259	20 334	5.6
Гэрийн төрөлт	59	72	76	5.6
Хяналтгүй төрөлт	65	77	105	36.4
Амьд төрсөн хүүхэд	21 779	19 432	20 471	5.3
Эхийн эндэгдэл	29	5	8	60.0
Нэг хүртэл насандаа эндсэн хүүхэд	236	231	284	22.9
Амьд төрсөн 1000 хүүхэд тутмаас 1 хүртэл насанд эндсэн хүүхэд	10.8	11.9	13.9	16.8

2023 оны эхний 7 сард 20471 хүүхэд мэндэлсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 1039 (5.3%) хүүхдээр олон байна. Төрсөн нийт хүүхдийн 3603 (17.6%) нь бусад аймгийн харьяат эхчүүдээс мэндэлжээ.

ЗУРАГ 1. АМЬД ТӨРСӨН ХҮҮХЭД, дүүргээр

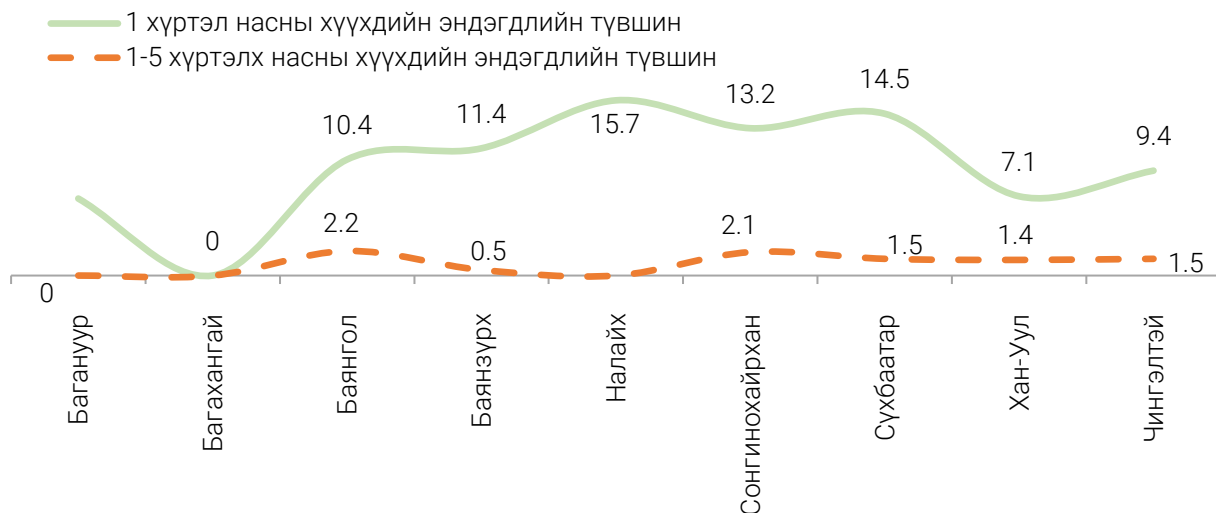


Төрсөн нийт хүүхдийн 10531(51.4%) нь хүү, 9940 (48.6%) нь охин байна. Амьд төрсөн нийт хүүхдээс 257 нь 2 ихэр, 1 нь 3 ихэр хүүхэд байна.

Амьгүй төрөлтийн 118 тохиолдол бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 2 тохиолдлоор өссөн байна. Амьгүй төрөлт Сонгинохайрхан, Сүхбаатар, Багахангай дүүрэгт хотын дунджаас өндөр байна.



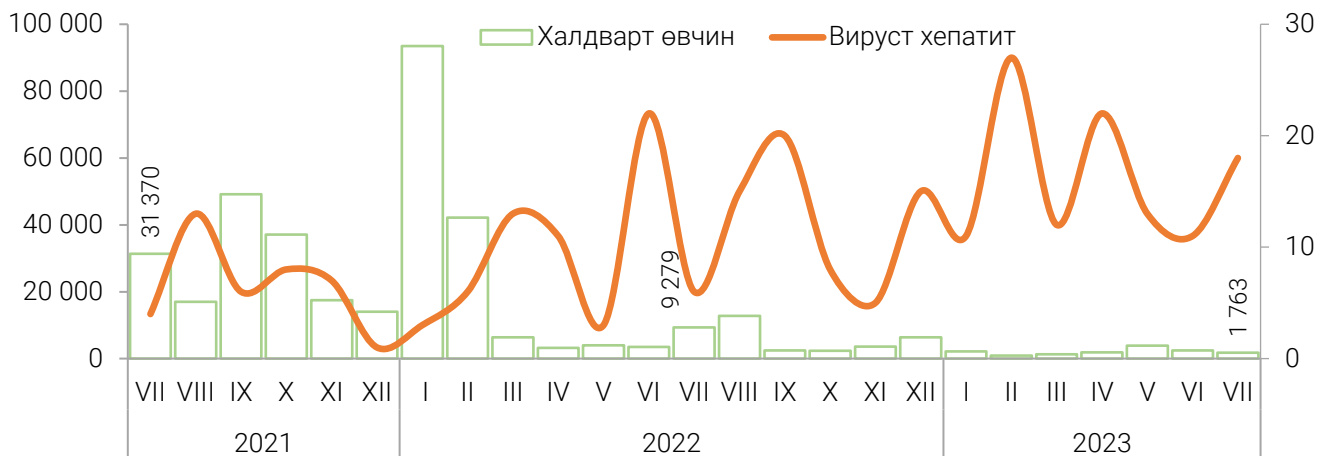
ЗУРАГ 2. ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЛИЙН ТҮВШИН (1000 амьд төрөлтөд ногдох),



2023 оны эхний 7 сард бүртгэгдсэн нялхсын эндэгдлээс Сонгинохайрхан дүүрэгт 50 (17.6%) нь, Баянзүрх дүүрэгт 49 (17.2%) нь, Сүхбаатар дүүрэгт 19 (6.7%) нь, Хан-Уул дүүрэгт 21 (7.4%) нь, Баянгол дүүрэгт 24 (8.5%) нь, Чингэлтэй дүүрэгт 13 (4.6%) нь, Налайх дүүрэгт 8 (2.8%) нь, бусад аймгийн харьяат 98 (34.5%), Багануур дүүрэгт 2 (0.7%) нь бүртгэгдэж, Багахангай дүүрэгт бүртгэгдээгүй байна.

Нийслэлд 2023 оны эхний 7 сард 14250 хүн халдварт өвчнөөр өвчилсөн нь өмнөх оны мөн үеэс 147570 (91.2%) хүнээр, 10000 хүн тутмаас халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүний тоо 974.3 продицимилээр тус тус буурсан байна.

ЗУРАГ 3. ХАЛДВАРТ ӨВЧНӨӨР ӨВЧЛӨГЧИД, сараар



Халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийг халдварт өвчний төрлөөр нь авч үзвэл амьсгалын замын цочмог халдварт өвчин 8343 (58.6%), гэдэсний халдварт өвчин 949 (6.7%), бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин 2999 (21.0%), зоонозын халдварт өвчин 31 (0.2%), бусад халдварт өвчин 1928 (13.5%) байна.

2023 оны эхний 7 сард **Коронавируст халдвар /COVID-19/-ын** 1379 тохиолдол бүртгэгдэж, нийт халдварт өвчний 9.7 хувийг эзэлж байна.

## ХҮСНЭГТ 4. НИЙСЛЭЛД ГАРСАН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, жил бүрийн эхний 7 сарын эцэст

Төрөл	Хэмжих нэгж	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	Өсөлт, бууралт 2023/2022	
					тоо/нэгж	хувь
Халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүн, бүгд	бодит тоо	124 524	161 820	14 250	-147 570	-91.2
	10000 хүнд	839.0	1 065.2	90.9	-974.3	
Үүнээс:						
Вируст гепатит	бодит тоо	29	64	114	50.0	1.8**
	10000 хүнд	0.2	0.42	0.73	0.3	
Цусан суулга	бодит тоо	114	686	753	67.0	9.8
	10000 хүнд	0.77	4.52	4.8	0.3	
Салхин цэцэг	бодит тоо	30	744	4 644	3 900	6.2**
	10000 хүнд	0.2	4.9	29.6	24.7	
Гахай хавдар	бодит тоо	0	8	57	49	7.1
	10000 хүнд	0.0	0.05	0.4	0.4	
Сальмонеллэз	бодит тоо	10	125	119	-6	-6.0
	10000 хүнд	0.0	0.8	0.8	0.0	
Улаан эсэргэнэ	бодит тоо	3	20	591	571	29.6**
	10000 хүнд	0.02	0.13	3.8	3.67	
Хоолны хордлого	бодит тоо	0	9	53	44.0	5.9**
	10000 хүнд	0.0	0.06	0.3	0.24	
Ёлом	бодит тоо	1	11	42	31.0	3.8**
	10000 хүнд	0.01	0.07	0.3	0.23	
Бруцеллэз	бодит тоо	0	1	6	5	6.0**
	10000 хүнд	0.0	0.01	0.04	0.03	
Гар хөл амны өвчин	бодит тоо	10	403	2 256	1 853	5.6**
	10000 хүнд	0.07	2.65	14.4	11.75	
Тэмбүү	бодит тоо	1 265	1 378	1 489	111	8.1
	10000 хүнд	8.5	9.1	9.5	0.4	
Гонококкт халдвар	бодит тоо	581	700	862	162	23.1
	10000 хүнд	3.9	4.6	5.5	0.9	
Трихомониаз	бодит тоо	80	628	638	10	1.6
	10000 хүнд	3.2	4.1	4.1	0.0	
Сүрьеэ	бодит тоо	873	815	792	-23.0	-2.8
	10000 хүнд	5.9	5.4	5.1	-0.3	
ДОХ	бодит тоо	6	6	10	4.0	66.7
	10000 хүнд	0.04	0.04	0.06	0.02	
Өөр бүлэгт ангилсан өвчний шалтгаан болох коронавирус – (Covid 19)	бодит тоо	120 788	155 919	1 379	-154 540	-99.1
	10000 хүнд	606.1	1 026.3	8.8	-1 017.5	

**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Амьд төрөлт:** Жирэмслэлтийн хугацаанаас хамаарахгүйгээр ердийн төрөлтөөр эсвэл мэс ажилбараар ургийг умайнаас гарган авсны дараа нярай амьсгалж байсан, эсвэл амьдын бусад ямар нэгэн шинж тэмдэг, өөрөөр хэлбэл, зүрхний цохилт, хүйний судасны лугшилт, булчингийн тодорхой хөдөлгөөн илэрч байсан зэргийг (хүй эсвэл эхэсийг салгасан эсэхийг харгалзахгүй) хамруулна.

**Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох):** Тухайн жилд 0-28 хоногтой эндсэн хүүдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

**Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох):** Тухайн хугацаанд 1 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

**Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох):** Тухайн хугацаанд 5 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

**Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100000 амьд төрөлтөд ногдох):** Тухайн хугацаанд эндсэн эхийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

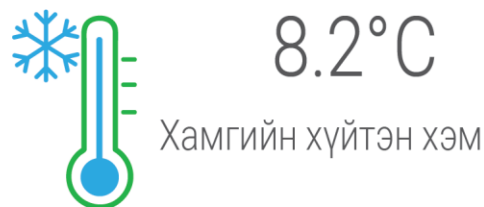
**Эндсэн эх:** Жирэмсний хугацаанд болон төрөх үедээ эсвэл төрснөөс хойш 42 хоногийн дотор жирэмслэлтийн байрлал, үргэлжилсэн хугацаанаас үл хамааран жирэмслэлт, төрөлт болон түүнийг удирдахтай холбоо бүхий шалтгаанаар эндсэнийг хамруулна.



## ЦАГ УУР, АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ (2023 оны 7 дугаар сард)

ᠮᠠᠨᠤ  
ᠰᠢᠩᠭᠡᠨ

### Агаарын температур °C (Үнэмлэхгүй их/ бага)



### Гал түймрийн тоо



2023 VII 1 007 <sup>15.3%↓</sup>  
2022 VII 1 188

### Хүний үйл ажиллагаатай холбоотой осол



### Байгаль орчны зөрчил



Нийслэлийн агаарын дундаж хэм 2023 оны 7 дугаар сард дунджаар 17.9<sup>0</sup>С байв. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 0.3<sup>0</sup>С-аар дулаан, олон жилийн дундажтай харьцуулбал -1.1<sup>0</sup>С-аар хүйтэн байв. Энэ сарын хамгийн дулаан хэм 34.5<sup>0</sup>С, хамгийн хүйтэн хэм 8.2<sup>0</sup>С, салхины үнэмлэхүй их хурд 11 метр секунд хүрсэн байна.

ХҮСНЭГТ 5. АГААРЫН БОХИРДОЛТ, мг/м<sup>3</sup>, VII сард<sup>1</sup>

Бодисын нэр	Стандарт хэмжээ	Хэмжилтийн тоо	Хамгийн их хэмжээ	Стандарт хэмжээнээс давсан тохиолдлын тоо	Агаарт байсан дундаж хэмжээ	
Хүхэрлэг хий	SO <sub>2</sub>	0.050	411	0.062	4	0.011
Азотын давхар исэл	NO <sub>2</sub>	0.050	375	0.065	21	0.021
Тоосжилт	PM <sub>10</sub>	0.100	401	0.245	43	0.047
	PM <sub>2.5</sub>	0.050	271	0.043	-	0.008
Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл <sup>2</sup>	CO	10.000	1 125	1.078	-	0.329
Озон	O <sub>3</sub>	0.100	403	0.099	-	0.029

Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 2023 оны 7 дугаар сард Улаанбаатар хотын агаар дахь хүхэрлэг хийн дундаж агууламж 0.004 мг/м<sup>3</sup> (36.3%), PM 2.5 тоосонцорын дундаж агууламж 0.003 мг/м<sup>3</sup> (37.5%)-ээр, азотын давхар ислийн дундаж агууламж 0.014 мг/м<sup>3</sup> (48.2%)-ээр -ээр бага байсан бол PM 10 тоосонцорын дундаж агууламж 0.004 мг/м<sup>3</sup> (8.5%)-ээр тус тус их байна.

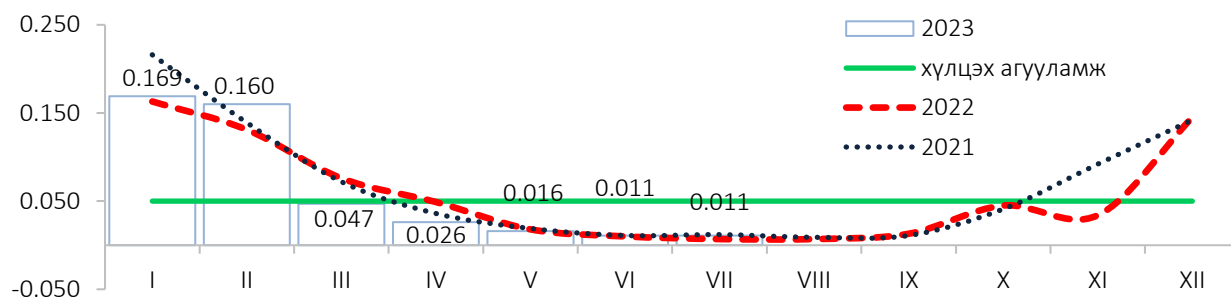
ХҮСНЭГТ 6. УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААР ДАХЬ БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН АГУУЛАМЖ АГААРЫН ЧАНАРЫН СТАНДАРТ ХҮЛЦЭХ АГУУЛАМЖААС ДАВСАН ТОХИОЛДЛЫН ТОО, СТАНЦ, 2023 оны VII сард

Станцын байршил	Хүхэрлэг хий (SO <sub>2</sub> )	Азотын давхар исэл (NO <sub>2</sub> )	Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл (CO)	Тоос (PM <sub>10</sub> )	Тоос (PM <sub>2.5</sub> )
<b>Нийт</b>	<b>4</b>	<b>21</b>	<b>-</b>	<b>43</b>	<b>-</b>
Мишээл экспо	-	-	-	-	-
Баруун 4 зам	-	21	-	3	-
Тахилт	-	-	-	-	-
13-р хороолол	-	-	-	1	-
100-н айл	-	-	-	16	-
Цахилгаан станц	-	-	-	12	-
Ургах наран хороолол	-	-	-	-	-
Хайлааст	-	-	-	-	-
5-н буудал	-	-	-	-	-
Богд хааны ордон музей	-	-	-	-	-
Нисэх	-	-	-	-	-
Толгойт	-	-	-	-	-
Зурагт	-	-	-	-	-
Амгалан	4	-	-	-	-
Баянхошуу	-	-	-	11	-

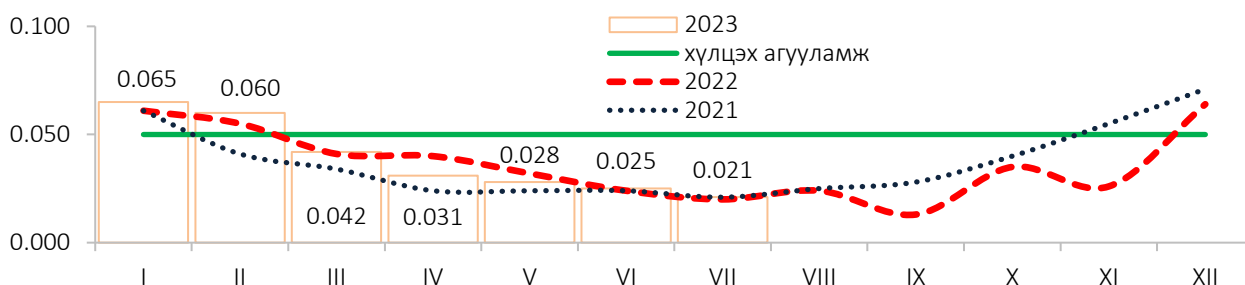
<sup>1</sup> Эх үүсвэр: Цаг уур, орчны шинжилгээний газар

<sup>2</sup> 8 цагийн дундаж

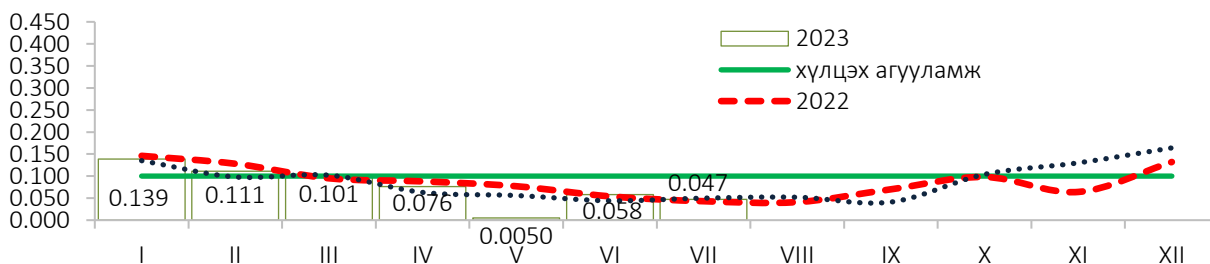
ЗУРАГ 4. УЛААНБААТАР<sup>3</sup> ХОТЫН АГААР ДАХЬ ХҮХЭРЛЭГ ХИЙН АГУУЛАМЖ, 13 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М<sup>3</sup>



ЗУРАГ 5. УЛААНБААТАР<sup>3</sup> ХОТЫН АГААР ДАХЬ АЗОТЫН ДАВХАР ИСЛИЙН АГУУЛАМЖ, 10 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М<sup>3</sup>



ЗУРАГ 6. УЛААНБААТАР<sup>3</sup> ХОТЫН АГААР ДАХЬ 10 МИКРОНООС БАГА ХЭМЖЭЭТЭЙ ТООСНЫ АГУУЛАМЖ, 15 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М<sup>3</sup>



**Туул голын усны бохирдол:**

Байгаль орчны хэмжил зүйн төв лабораторийн 2023 оны 07 дугаар сарын 20-21-ний өдөр хийсэн хэмжилтээр Туул голын усны найрлага Туул-Налайх харуул цэгийн орчимд хэвийн, Туул-Сонгино доод харуул цэгийн орчимд биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч хэвийн, нитритийн нэгдэл 17.6 дахин, амоны азот 29.5 дахин, эрдэс фосфор 9.7 дахин хүлцэх хэмжээнээс давж Туул голын ус бохирдолтой хэвээр байна.

ХҮСНЭГТ 7. НИЙСЛЭЛИЙН ГАДАРГЫН УСНЫ НАЙРЛАГА, МГ/М<sup>3</sup>, VII сард<sup>4</sup>

Үзүүлэлт	Стандарт хэмжээ	“Туул-Налайх” харуул цэг		“Туул-Сонгино доод” харуул цэг	
		Хэмжээ	Бодисын хэтрэлт	Хэмжээ	Бодисын хэтрэлт
Хүчилтөрөгч	O <sub>2</sub>	≥6	7.91	Хэвийн	6.36 хэвийн
Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч	BXX <sub>5</sub>	≤3	1.6	1.4 дахин	5.3 17.6 дахин
Нитритийн нэгдэл	NO <sub>2</sub>	≤0.02	0.002	Хэвийн	0.059 29.5 дахин
Амоны азот	NH <sub>4</sub>	≤0.5	0.18	Хэвийн	0.36 45.6 дахин
Эрдэс фосфор	P	≤0.1	0.004	Хэвийн	0.097 9.7 дахин

<sup>3</sup> Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэгт агаарын бохирдол хэмжих харуул цэг байхгүй.

<sup>4</sup> Эх үүсвэр: Байгаль орчны хэмжил зүйн төв лаборатори

ХҮСНЭГТ 8. УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААР ДАХЬ БОХИРДУУЛАГЧ БОДИСЫН ХОНОГИЙН ДУНДАЖ АГУУЛАМЖ, мг/м<sup>3</sup>, VII сард

Агаарын бохирдлын үзүүлэлт		Мишээл Экспо төв	Баруун 4 зам	Тахилт	13-р хороолол	100-н айл	Цахилгаан станц	Ургах наран хороолол	Хайлааст	5-н буудал	Богд хааны ордон музей	Нисэх	Толгойт	Зурагт	Амгалан	Баянхошуу
Хүхэрлэг хий SO <sub>2</sub>	Дундаж	0.008	0.005	0.012	0.006	0.006	0.004	0.004	0.006	0.006	0.009	0.018	0.013	0.025	0.035	0.008
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.024	0.019	0.038	0.028	0.025	0.014	0.014	0.012	0.038	0.039	0.03	0.021	0.039	0.062	0.024
	Хэмжилтийн тоо	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0
		31	31	28	29	27	31	30	31	29	30	29	29	26	30	31
Азотын давхар исэл NO <sub>2</sub>	Дундаж	-	0.053	0.021	0.023	0.01	0.022	0.015	0.010	0.012	0.025	0.016	0.015	0.026	0.029	-
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	-	0.065	0.038	0.035	0.019	0.043	0.021	0.017	0.019	0.031	0.031	0.033	0.042	0.046	-
	Хэмжилтийн тоо	-	68	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	-
		-	31	29	31	27	31	30	25	26	30	29	29	26	31	-
Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл, CO**	Дундаж	0.236	0.499	0.391	0.342	0.411	0.336	0.172	0.261	-	0.366	0.223	0.322	0.412	0.311	0.236
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.236	0.499	0.391	0.342	0.371	0.276	0.392	0.246	-	0.256	0.291	0.293	0.284	1.078	0.236
	Хэмжилтийн тоо	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0
		75	93	93	93	85	93	81	93	-	93	81	92	64	89	75
Тоос PM <sub>10</sub>	Дундаж	0.037	0.058	0.041	0.052	0.111	0.097	0.036	0.03	0.029	0.026	0.010	-	0.005	0.031	0.037
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.071	0.142	0.097	0.103	0.216	0.212	0.096	0.086	0.056	0.048	0.023	-	0.014	0.074	0.071
	Хэмжилтийн тоо	0	10	0	3	59	44	0	0	0	0	0	-	0	0	0
		31	31	28	31	27	27	30	31	17	31	29	-	26	31	31
Тоос PM <sub>2.5</sub>	Дундаж	-	0.012	0.008	0.012	-	-	-	0.007	-	0.005	0.006	-	0.003	0.011	-
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	-	0.019	0.014	0.043	-	-	-	0.017	-	0.031	0.013	-	0.005	0.020	-
	Хэмжилтийн тоо	-	0	0	0	-	-	-	0	-	0	0	-	0	0	-
		-	31	31	31	-	-	-	30	-	31	29	-	26	31	-
Озон O <sub>3</sub> **	Дундаж	0.027	-	0.007	0.027	0.039	-	0.043	-	-	-	-	-	-	-	0.027
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.068	-	0.042	0.061	0.099	-	0.071	-	-	-	-	-	-	-	0.068
	Хэмжилтийн тоо	0	-	0	0	0	-	0	-	-	-	-	-	-	-	0
		93	-	93	72	73	-	72	-	-	-	-	-	-	-	93

\* Хүлцэх хэм хэмжээ,

\*\*CO, O<sub>3</sub>-ийн хэмжилтийг 8 цагийн дунджаар тооцсон

**Байгаль орчны зөрчил:**

Нийслэлийн хэмжээнд 2023 оны эхний 7 сард байгаль орчныг хамгаалах хууль, тогтоомжийг зөрчсөн 124 зөрчлийг илрүүлжээ. Илрүүлсэн нийт зөрчлийн 63.7 хувийг ан амьтны зөрчил, 7.2 хувийг ойн зөрчил, 9.7 хувийг усны зөрчил, 12.9 хувийг газрын хэвлий, ашигт малтмал, уул уурхайн 0.8 хувийг ургамал, хөрсний бохирдлийн зөрчил, 5.6 хувийг бусад зөрчил тус тус эзэлж байна. Илрүүлсэн нийт зөрчилд 221.0 сая төгрөгийн торгууль ногдуулсан байна.

**ХҮСНЭГТ 9. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЗӨРЧИЛ, ТӨРЛӨӨР, 2023 оны эхний 7 сард<sup>5</sup>**

Илрүүлсэн зөрчил, төрлөөр	2022			2023		
	Үзлэг шалгалт	Илрүүлсэн зөрчил	Торгууль (сая төгрөг)	Үзлэг шалгалт	Илрүүлсэн зөрчил	Торгууль (сая төгрөг)
Бүгд	206	206	188.9	124	124	221.0
Ой	-	-	-	9	9	13.8
Ан, амьтан	7	7	14.2	79	79	113.6
Газрын	77	77	97.0	-	-	-
Ус	-	-	-	12	12	28.0
Ургамал, хөрсний бохирдол	-	-	-	1	1	0.15
Агаар, химийн хорт бодис	6	6	11.1	-	-	-
Газрын хэвлий, ашигт малтмал, уул уурхай	26	26	25.0	16	16	60.4
Геодези зураг зүй, кадастр	51	5	9.3	-	-	-
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ	25	25	25.5	-	-	-
Бусад	14	14	6.8	7	7	50.5

Эх үүсвэр: Нийслэлийн байгаль орчны газрын хяналтын хэлтэс

**АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ**

Нийслэл хотын нутаг дэвсгэрт 2023 оны 7 дугаар сард 343 гамшиг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 221(181.1%) өссөн байна. Хүний үйл ажиллагаатай холбоотой усны 8 осол, бусад төрлийн 164 осол бүртгэгджээ. Гамшгийн улмаас 28 хүн амь насаа алдаж, 1 553 хүнийг аварч, гамшгийн уршгийг арилгах ажилд нийт 30.15 сая төгрөг зарцуулжээ.

**ХҮСНЭГТ 10. ГАЛ ТҮЙМРИЙН ТОО, ДҮҮРГЭЭР, жил бүрийн VII сард**

Дүүрэг	2018	2019	2020	2021	2022	2023	$\frac{2023}{2022}$ %
Нийслэлийн дүн	877	1 258	864	617	1 188	1 007	84.7
Багануур	10	16	13	11	18	14	77.7
Багахангай	2	5	3	-	4	2	50.0
Баянгол	127	146	101	68	118	113	95.7
Баянзүрх	232	306	194	150	312	233	74.6
Налайх	28	26	23	18	33	33	100
Сонгинохайрхан	208	327	231	149	309	252	81.5
Сүхбаатар	118	168	120	81	149	154	103.3
Хан-Уул	92	115	83	67	138	99	71.7
Чингэлтэй	108	149	96	73	107	107	100

Нийслэл хотод 2023 оны 7 дугаар сард ахуйн 1 007 гал түймэр гарч өмнөх оны мөн үеэс 15.3 хувиар бууржээ. Гал түймрийн улмаас 15 хүн амь насаа алдаж, 16 хүн түлэгдэж гэмтсэн

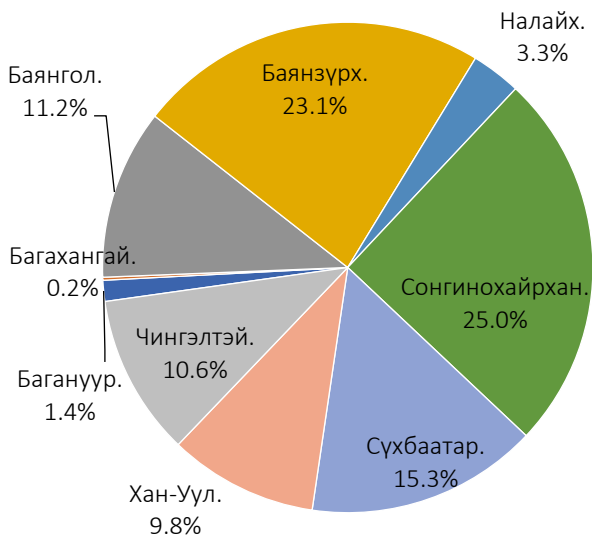
<sup>5</sup> Эх үүсвэр Нийслэлийн Байгаль орчны газрын хяналтын хэлтэс



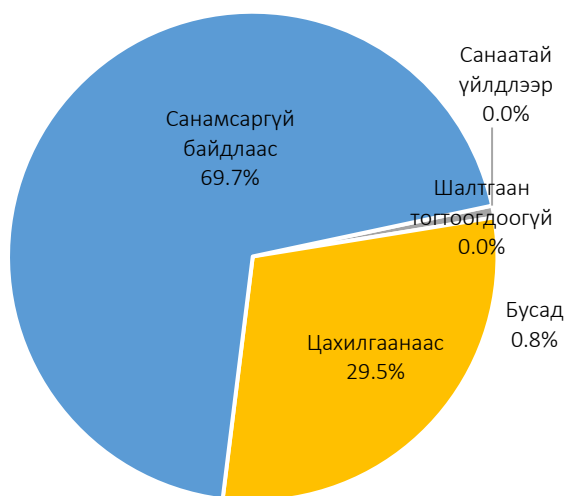
байна. Худал дуудлагын тоо 11 бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 2(22.2%)-аар өссөн байна.

Гал түймрийн аюулаас 1 507 хүн, 335 байшин барилга, 481.3 тэрбум төгрөгийн эд хөрөнгийг аварсан байна. Гал түймрийг гарсан шалтгаанаар нь ангилбал цахилгаанаас 331, санамсаргүй байдлаас 660, бусад шалтгаанаар 16 гал түймэр гарчээ.

ЗУРАГ 7. ГАЛ ТҮЙМЭР, БАЙРШЛААР



ЗУРАГ 8. ГАЛ ТҮЙМЭР, ШАЛТГААНААР



Гал түймэрт 658 гэр, орон сууц, 29 барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, 66 машин техник, бусад төрлийн 254 объект өртжээ. Гал түймэрт иргэний хувийн өмчийн 741, төрийн өмчийн 191, хувийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын өмчийн 75 объект өртөж, нийт 3 688.0 сая төгрөгийн хохирол учирсан байна.

Нийслэлийн Онцгой байдлын газраас 2023 оны 7 дугаар сард 225 барилгын зураг төсөл, мөн ашиглалтад хүлээн авч буй 317 барилгад хяналт тавьж ажиллажээ. Түүнчлэн 74 957 айл өрх, 3 795 объектод үзлэг шалгалт хийж, 13 994 галын зөрчил илрүүлж, байгууллага, албан тушаалтан, иргэнд 1 061 заавал биелүүлэх албан шаардлага, 1 840 мэдэгдэл хүргүүлж, 131.8 сая төгрөгийн торгууль ногдуулсан байна.

### Ойлголт, тодорхойлолт

**Агаарын бохирдол:** Агаар мандалд нэг буюу хэд хэдэн химийн бодис дагнасан буюу хавсарсан байдлаар хүн, амьтан, ургамлын аймгийн амьдрал, ахуйн нөхцөл, үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж, стандартаар тогтоосон хүлцэх хэм хэмжээнээс давсан агаар дахь бохирдуулах бодис тодорхой хугацаагаар байхыг ойлгоно.

**Аюулт үзэгдэл:** Хүчтэй цасан болон шороон шуурга, ган, зуд, үер, газар хөдлөлт, цөлжилт болох, гал түймэр, хүн, мал, амьтны болон ургамлын гоц халдварт өвчин гарах, хортон мэрэгчид тархах зэргийг ойлгоно.

**Гамшиг:** Аюулт үзэгдэл, техникийн холбогдолтой осол, алан хядах ажиллагаа, дэлбэрэлтийн улмаас олон хүний эрүүл мэнд, амь нас хохирох, мал, амьтан олноор хорогдох, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд улс, орон нутгийн дотоод нөөц боломжоос давсан хохирол учрахыг ойлгоно.

**Зөвшөөрөгдөх түвшин:** Хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх агаар дахь физикийн бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх түвшинг ойлгоно.



# ГЭМТ ХЭРЭГ (2023 оны эхний 7 сард)

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ  
ᠵᠢᠰᠢᠮᠤ



Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ( дүүргээр )

2022 I-VII | 2023 I-VII  
15 578 | **15 499** 0.5% ↓



↓ ↑ Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад, хувиар

Гэмт хэргийн улмаас



Хохирсон хүн

14 927



Гэмтсэн хүн

3 351



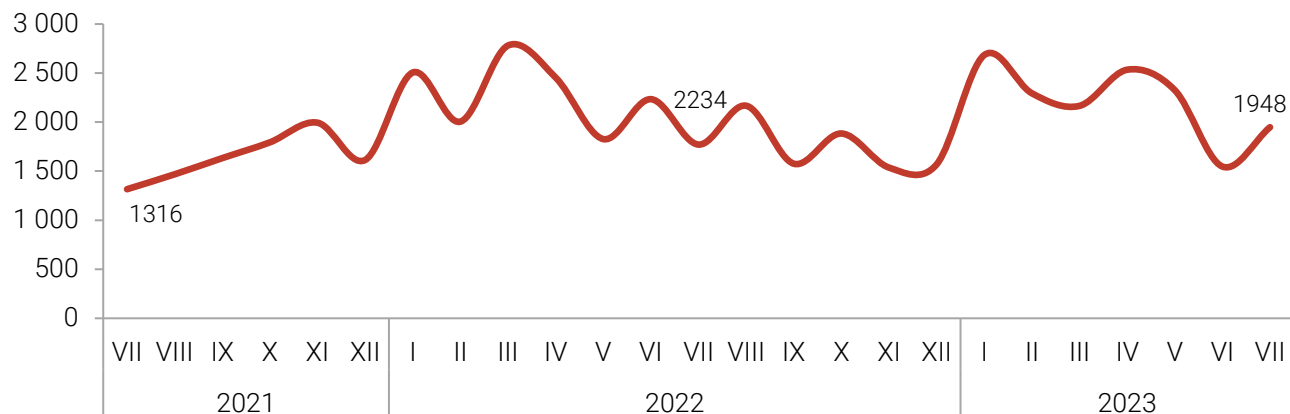
Нас барсан хүн

211

2023 оны эхний 7 сард 15499 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 79 (0.5%) хэргээр, гэмт хэргийн илрүүлэлт 47.2 хувьтай байгаа нь 1.4 пунктээр өссөн байна.

Гэмт хэргийн улмаас 3351 хүн гэмтэж осолдон, 241 хүн нас барж, төр ард иргэдэд 179.0 тэрбум төгрөгийн хохирол учруулснаас 72.8 тэрбум (40.7%) төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ.

**ЗУРАГ 9. БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, сараар**



Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 42.9 хувийг залилан, 20.3 хувийг хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг, 16.9 хувийг хулгайн, 2.5 хувийг хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг, 1.7 хувийг бусдын хөрөнгө ашиглах, 1.6 хувийг дээрмийн, 0.8 хувийг бусдыг амиа хорлоход хүргэх, 0.9 хувийг хүчин, 0.5 хувийг хүн амь, 11.9 хувийг бусад гэмт хэрэг тус тус эзэлж байна.

**ХҮСНЭГТ 11. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 7 сарын эцэст**

Төрөл	Гэмт хэргийн тоо			Өсөлт, бууралт, 2023/2022	
	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	Тоо	Хувь
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>8 031</b>	<b>15 578</b>	<b>15 499</b>	<b>-79</b>	<b>-0.5</b>
Хүний амь	64	62	72	10	16.1
Хүчин	117	190	139	-51	-26.8
Дээрэм	126	273	245	-28	-10.3
Хулгай	1 413	3 128	2 625	-503	-16.1
Залилан	2 548	6 107	6 642	535	8.8
Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг	2 298	3 532	3 142	-390	-11.0
Хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журам зөрчих	197	366	385	19	5.2
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх	82	149	131	-18	-12.1
Ашиглах	129	242	270	28	11.6
Бусад	930	1 529	1 848	319	20.9

2023 оны эхний 7 сард 8239 хүн эрүүлжүүлэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 24770 (75.0%) хүнээр буурсан байна.

**ХҮСНЭГТ 12. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 7 сарын эцэст**

Дүүрэг	Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэрэг			Өсөлт, бууралт 2023/2022	
	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	Тоо	Хувь
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>8 031</b>	<b>15 578</b>	<b>15 499</b>	<b>-79</b>	<b>-0.5</b>
Багануур	90	134	123	-11	-8.2
Багахангай	11	14	15	1	7.1
Баянгол	1 281	3 225	2 633	-592	-18.4
Баянзүрх	2 107	4 124	3 791	-333	-8.1
Налайх	144	224	310	86	38.4
Сонгинохайрхан	1 382	2 262	2 120	-142	-6.3
Сүхбаатар	1 110	2 129	2 635	506	23.8
Хан-Уул	1 056	1 701	2 199	498	29.3
Чингэлтэй	850	1 765	1 673	-92	-5.2

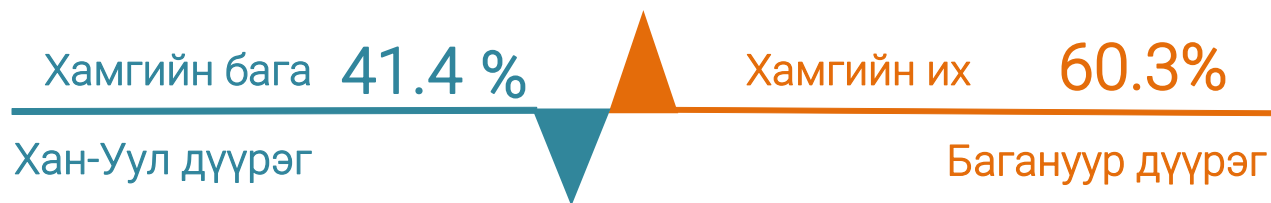
2023 оны эхний 7 сард бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 14266 (92.0%) нь хөнгөн хэрэг, 1233 (8.0%) нь хүнд хэрэг байна.<sup>6</sup>

**ХҮСНЭГТ 13. ГЭМТ ХЭРЭГ БҮРТГЭГДЭХ ҮЕД СЭЖИГТНЭЭР ТООЦВОЛ ЗОХИХ ЭТГЭЭД НЬ ТОГТООГДООГҮЙ ХЭРГИЙН ТОО, 2023 оны эхний 7 сард**

Дүүрэг	Хэрэг бүртгэлтийн хэргийн тоо	Үүнээс:	Гэмт хэргийн илрүүлэлтийн хувь
		Эрүүгийн хэрэг үүсгэж, яллагдагчаар татсан хэрэг	
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>14 646</b>	<b>6 914</b>	<b>47.2</b>
Багануур	116	70	60.3
Багахангай	10	6	60.0
Баянгол	2 569	1 145	44.6
Баянзүрх	3 655	1 879	51.4
Налайх	269	160	59.5
Сонгинохайрхан	1 934	875	45.2
Сүхбаатар	2 380	1 082	45.5
Хан-Уул	2 158	893	41.4
Чингэлтэй	1 555	804	51.7

<sup>6</sup> Монгол Улсын Эрүүгийн тухай хууль шинэчлэгдэн батлагдаж, 2017 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор гэмт хэргийг хөнгөн, хүнд гэж 2 ангилдаг болсон.

ЗУРАГ 10. ГЭМТ ХЭРГИЙН ИЛРҮҮЛЭЛТ, 2023 оны эхний 7 сард



Гэмт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн тоо 2023 оны эхний 7 сард 8327 болж, өмнөх оны мөн үеэс 146 (1.7%) хүнээр буурсан байна.

Нийт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн 1358 (16.3%) нь согтуугаар, 1006 (12.1%) нь бүлэглэн үйлдсэн гэмт хэрэг байна. Сэжигтэн, яллагдагчийн 479 (5.7%) нь хүүхэд, 2240 (26.9%) нь эмэгтэйчүүд байна.

ХҮСНЭГТ 14. БҮРТГЭГДСЭН ХУЛГАЙН ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 7 сарын эцэст

Дүүрэг	Хулгайн гэмт хэргийн тоо, бүгд			Үүнээс:		
				Хувийн өмчийн хулгайн гэмт хэргийн тоо		
	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>1 413</b>	<b>3 128</b>	<b>2 625</b>	<b>1 184</b>	<b>2 666</b>	<b>2 265</b>
Багануур	5	25	15	4	22	14
Багахангай	1	3		1	3	-
Баянгол	235	567	408	167	460	348
Баянзүрх	393	771	627	324	637	491
Налайх	7	37	46	7	34	45
Сонгинохайрхан	277	630	515	260	561	471
Сүхбаатар	189	466	471	158	403	410
Хан-Уул	169	355	290	153	313	270
Чингэлтэй	137	274	253	110	233	216

**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Гэмт хэрэг:** Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан нийгэмд аюултай гэм буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйг ойлгоно.

**16, түүнээс дээш насны 10000 хүнд ногдох бүртгэгдсэн гэмт хэрэг:** Тухайн хугацаанд бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн тоог 16, түүнээс дээш насны хүн амын жилийн дундаж тоонд харьцуулж, 10000- аар үржүүлж тооцно.

**Хохирогч:** Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, бусад эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн хүн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

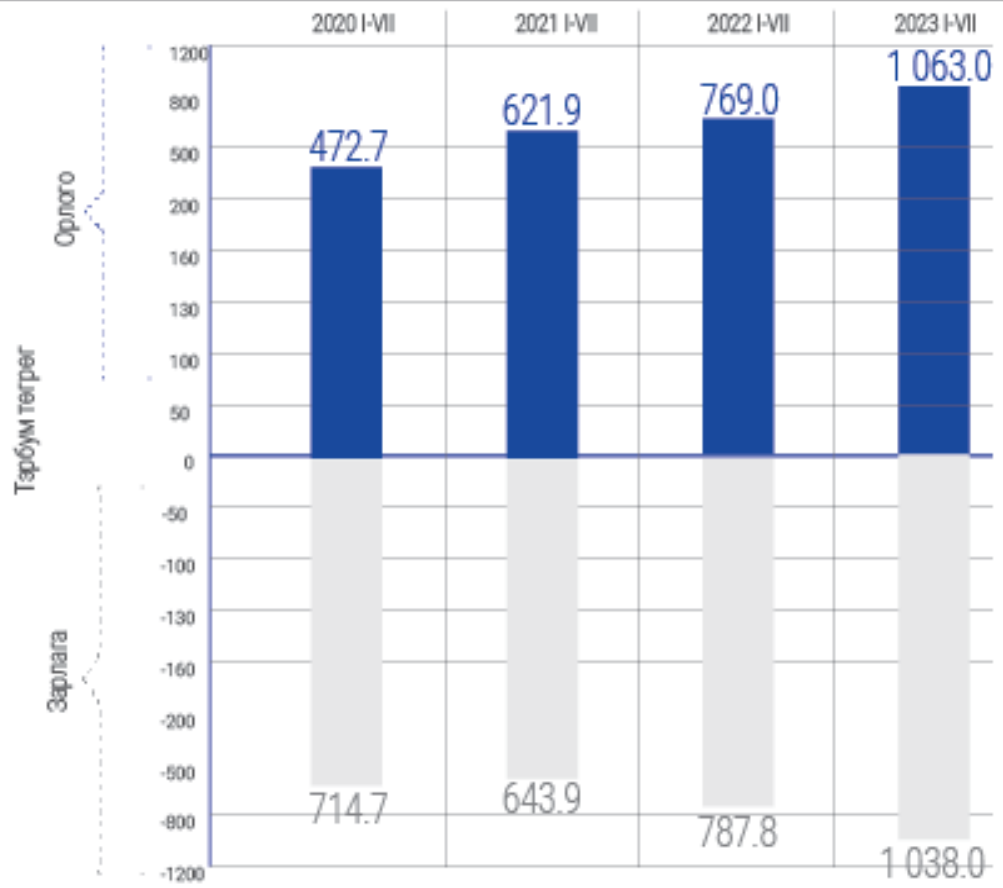
**Гэмт хэргийн хохирол:** Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, бусад эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон үндэсний ашиг сонирхол, аюулгүй байдалд шууд учирсан үр дагаврыг гэмт хэргийн хохиролд тооцно.

**Яллагдагч:** Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолтой танилцсан сэжигтнийг ойлгоно.



# ТӨСӨВ (2023 оны эхний 7 сард)

Арсгал



## Төсвийн орлого, зарлагын бүтэц



- Татварын орлого
- Татварын бус орлого



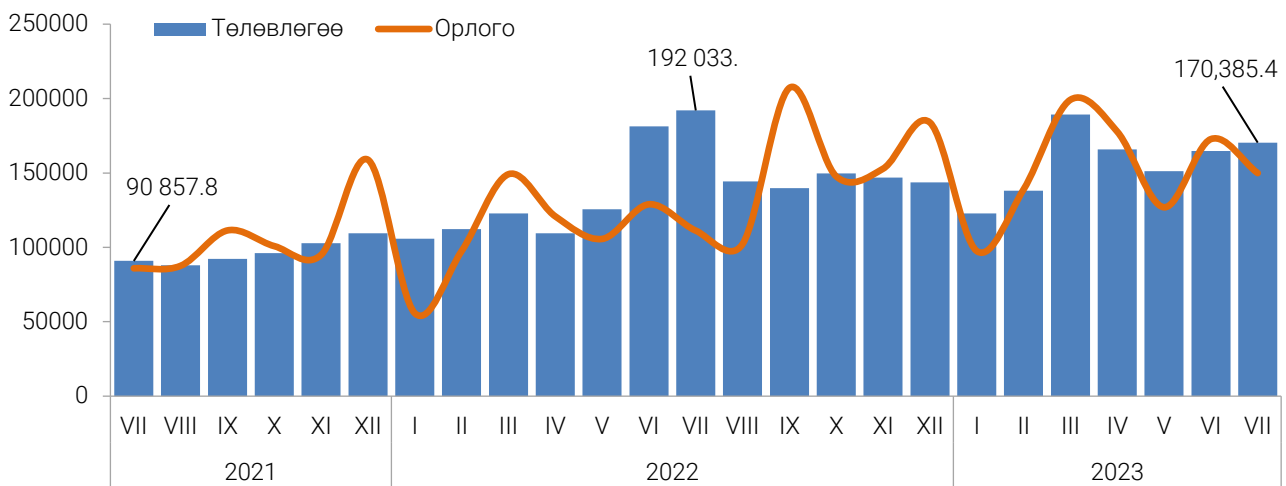
- Урсгал зардал
- Хөрөнгийн зардал

Нийслэлийн төсвийн нийт орлого 2023 оны эхний 7 дугаар сарын байдлаар 1063.0 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 39.0 (3.5%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрджээ. Төсвийн нийт орлогын 982.4 (92.4%) тэрбум төгрөгийг татварын орлого (орлогын албан татвар, хөрөнгийн албан татвар, бусад татвар, төлбөр, хураамж), 80.6 (7.6%) тэрбум төгрөгийг татварын бус орлого тус тус эзэлж байна.

2023 оны эхний 7 дугаар сарын байдлаар нийслэлийн татварын орлого 982.4 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 3.4 (0.3%) тэрбум төгрөгөөр илүү, татварын бус орлого 80.6 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 42.5 (34.6%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн байна.

Орлогын албан татвар 19.6 (2.6%) тэрбум төгрөгөөр илүү бүрдсэн харин хөрөнгийн албан татвар 11.7 (12.0%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн. Харин бусад татвар, төлбөр, хураамж 1.1 (15.8%) тэрбум төгрөгөөр илүү биелсэн байна.

ЗУРАГ 11. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг



ХҮСНЭГТ 15. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг, 2023 оны эхний 7 сар

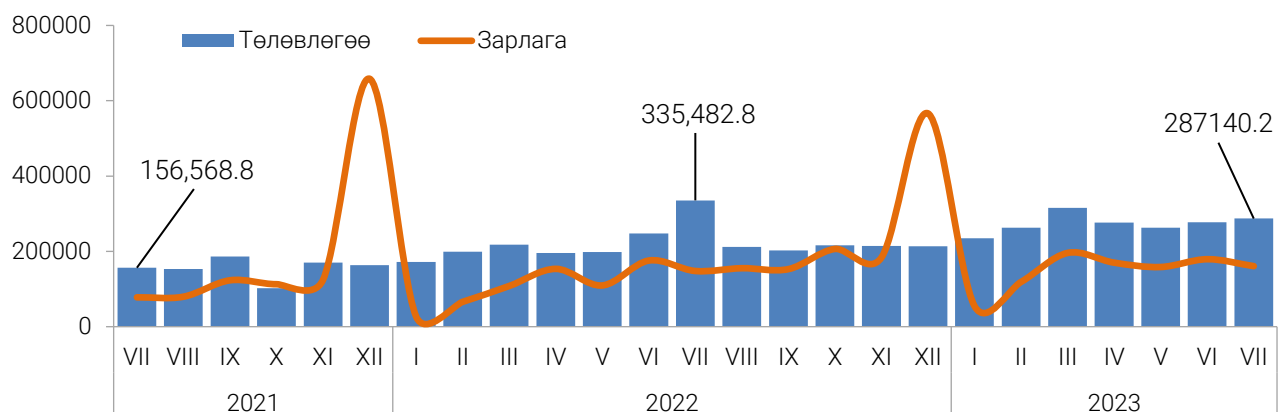
Дүүрэг	Төсвийн орлого			Үүнээс:					
	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь	Татварын орлого			Татварын бус орлого		
				Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>1 102.011.1</b>	<b>1 062 977.7</b>	<b>96.5%</b>	<b>979 023.5</b>	<b>982 440.9</b>	<b>100.3</b>	<b>122 987.5</b>	<b>80 536.9</b>	<b>65.5</b>
Багануур	8 792.9	9 042.0	102.8%	7 093.6	6 959.2	98.1	1 699.3	2 082.8	122.6
Багахангай	641.6	952.9	148.5%	515.6	768.9	149.1	126.0	184.0	146.0
Баянгол	96 899.0	98 601.6	101.8%	95 230.5	96 717.6	101.6	1 668.4	1884.1	112.9
Баянзүрх	144 778.5	108 126.8	74.7%	143 838.5	106 557.6	74.1	940.0	1 569.2	166.9
Налайх	7 906.9	7 923.5	100.2%	7 098.5	6 857.3	96.6	808.4	1 066.2	131.9
Сонгинохайрхан	51 912.8	49 806.3	95.9%	50 910.2	48 885.6	96.0	1 002.6	920.7	91.8
Сүхбаатар	228 827.3	224 568.5	98.1%	227 705.7	223 267.9	98.0	1 121.6	1 300.6	116.0
Хан-Уул	175 380.5	186 564.4	106.4%	171 570.2	185 355.4	108.0	3 810.3	1 209.0	31.7
Чингэлтэй	100 577.1	90 365.3	89.8%	99 099.7	89 121.7	89.9	1 477.4	1 243.6	84.2
Хотын шууд <sup>7</sup>	286 294.5	287 026.4	100.3%	175 961.0	217 949.7	123.9	110 333.5	69 076.7	62.6

<sup>7</sup> Хотын шууд татварт цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогыг төвлөрүүлдэг байсан бол 2023 оноос эхлэн дүүрэг бүрт орлогыг бүрдүүлдэг болсон.

ХҮСНЭГТ 16. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг, 2023 оны эхний 7 сар

Үзүүлэлт	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Биелэлтийн хувь
<b>Нийт орлого</b>	<b>1 102 011.1</b>	<b>1 062 977.7</b>	<b>96.5</b>
<b>1. Татварын орлого</b>	<b>979 023.6</b>	<b>982 440.8</b>	<b>100.3</b>
Орлогын албан татвар	758 528.2	778 140.2	102.6
Хувь хүний орлогын албан татвар	636 528.3	647 472.7	101.7
Цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын	479 358.8	470 719.4	98.2
Үйл ажиллагааны орлогын	23 465.6	25 316.6	107.9
Хөрөнгийн орлого	54 691.5	45 324.9	82.9
Хөрөнгө борлуулсны орлогын	29 693.7	32 192.1	108.4
Шууд бус орлого	49 318.7	73 919.7	149.9
Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-40 000.0	-39 909.6	100.2
Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	162 000	170 577.7	105.3
Хөрөнгийн албан татвар	97 673.2	85 969.3	88.0
Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар	59 383.8	51 386.5	86.5
Бууны албан татвар	223.3	182.0	81.5
Малд ногдуулах албан татвар	160.1	120.0	74.9
Авто тээврийн ба өөрөө явагч хэрэгслийн	37 906.0	34 280.8	90.4
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	122 822.2	118 331.3	96.3
Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	57 437.5	50 046.2	87.1
Газрын төлбөр	56 107.0	58 967.7	105.1
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	2 577.7	1 557.1	60.4
Бусад татвар	6 700.0	7 760.3	115.8
<b>2. Татварын бус орлого</b>	<b>122 987.5</b>	<b>80 536.9</b>	<b>65.5</b>
<b>Нийтлэг татварын бус орлого</b>	<b>121 737.5</b>	<b>80 536.9</b>	<b>66.2</b>
Хувьцааны ногдол ашиг	480.0	-	-
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	10 568.2	7 653.2	72.4
Хүүгийн орлого	54 532.3	-	-
Торгуулийн орлого	10 662.9	52 177.7	4.9**
Түрээсийн орлого	1 010.0	933.4	92.4
Бусад орлого	44 484.1	19 772.6	44.4
Өмч хувьчлал	1 250.0	-	-

ЗУРАГ 12. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА, сая төгрөг



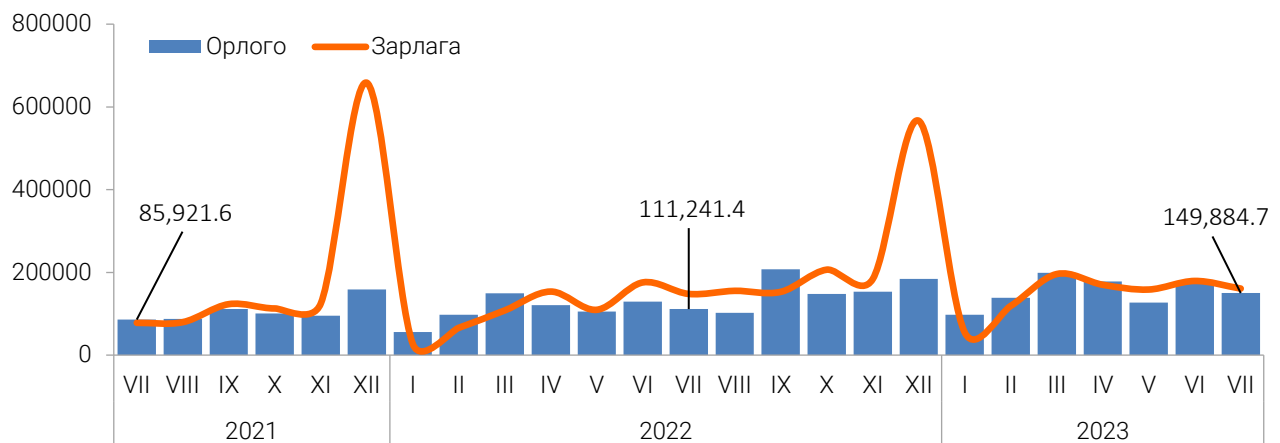


ХҮСНЭГТ 17. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА, сая төгрөг, 2023 оны эхний 7 сар

Дүүрэг	Зарлага			
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
<b>Нийслэлийн дүн</b>	<b>1 916 946.6</b>	<b>1 038 008.4</b>	<b>878 938.2</b>	<b>54.1%</b>
Багануур	13 807.0	8 912.2	4 894.8	64.5%
Багахангай	4 068.2	3 346.6	721.6	82.3%
Баянгол	97 894.1	91 882.0	6 012.1	93.9%
Баянзүрх	164 150.1	60 974.4	103 175.7	37.1%
Налайх	12 866.4	10 019.8	2 846.6	77.9%
Сонгинохайрхан	65 342.2	44 541.1	20 801.1	68.2%
Сүхбаатар	243 330.6	189 539.1	53 791.5	77.9%
Хан-Уул	194 791.5	142 262.6	52 528.9	73.0%
Чингэлтэй	114 633.0	91 563.5	23 069.5	79.9%
Хотын шууд	1 006 063.5	394 967.1	611 096.4	39.3%

2023 оны эхний 7 сарын байдлаар нийслэлийн төсвөөс нийслэл, дүүргийн байгууллагуудын төлөвлөсөн үйл ажиллагааны зардлын 1038.0 (54.1%) тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлжээ. Өөрөөр хэлбэл нийслэл, дүүргийн байгууллагууд батлагдсан төсвийнхөө 878.9 (45.9%) тэрбум төгрөгийг зарцуулаагүй байна.

ЗУРАГ 13. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, сая төгрөг



**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Татварын орлого:** Орлогын албан татвар, нийгмийн даатгалын орлого, хөрөнгийн албан татвар, нэмэгдэл өртгийн албан татвар, онцгой албан татвар, тусгай зориулалтын орлого, гадаад үйл ажиллагааны орлого, бусад татвар, төлбөр, хураамжаас бүрдэнэ.

**Татварын бус орлого:** Нийтлэг татварын бус орлого, хөрөнгийн орлого, тусламжийн орлого, улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлгээс бүрдэнэ.

**Төсвийн орлого:** Ирээдүйн өв сан, тогтворжуулалтын сан болон тэнцвэржүүлсэн орлогоос бүрдэнэ.

**Урсгал зардал:** Бараа, ажил, үйлчилгээний зардал, зээлийн үйлчилгээний төлбөр, татаас ба урсгал шилжүүлгээс бүрдэнэ.



## ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС (2023 оны 07 дугаар сар)

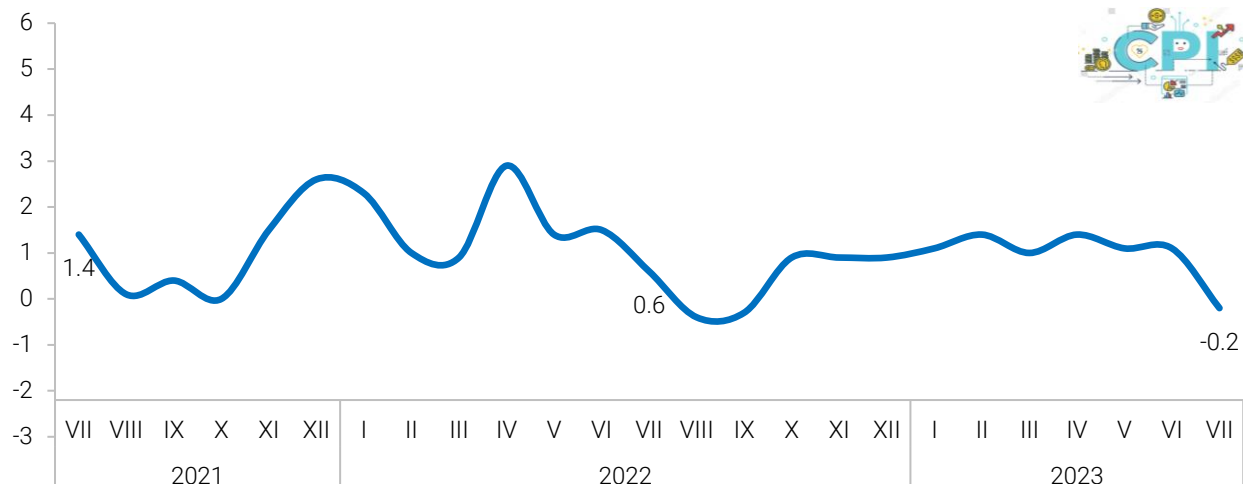
ᠮᠡᠨᠢᠯᠡᠭᠡᠨᠢ  
ᠶ᠋ᠢᠨᠢᠨᠨᠢ  
ᠶ᠋ᠢᠨᠢᠨᠨᠢ  
ᠶ᠋ᠢᠨᠢᠨᠨᠢ  
ᠶ᠋ᠢᠨᠢᠨᠨᠢ



Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 9.4 хувиар өслөө.

2023 оны 07 дугаар сарын хэрэглээний үнийн индекс 2022 оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 7.3 хувь өссөн ба өмнөх сартай харьцуулахад 0.2 хувиар буурсан байна.

ЗУРАГ 14. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС



Хэрэглээний үнийн индекс 2023 оны 07 дугаар сарыг өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 7.3 хувиар өсөхөд хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа бүлгийн үнэ 17.9 хувь, согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис бүлгийн үнэ 1.9 хувь, хувцас, бөс бараа, гутал бүлгийн үнэ 3.1 хувь, орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш бүлгийн үнэ 2.9 хувь, гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа бүлгийн үнэ 4.9 хувь, эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээний бүлгийн үнэ 5.7 хувь, тээврийн бүлгийн үнэ - 0.5 хувь, холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ 0.3 хувь, амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ бүлгийн үнэ 1.8 хувь, Боловсролын үйлчилгээ бүлгийн үнэ 0 хувь, зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ бүлгийн үнэ 13.3 хувь, Даатгал, санхүүгийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ 2.8 хувь, бусад бараа, үйлчилгээний бүлгийн үнэ 14.5 хувиар тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

ХҮСНЭГТ 18. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, барааны бүлгээр

Бараа, үйлчилгээний бүлгийн нэр	2022-VII 2021-VII	2023-VII 2022-VII	2023-VII 2022-XII	2023-VII 2023-VI
<b>Ерөнхий индекс</b>	<b>115.9</b>	<b>109.4</b>	<b>107.3</b>	<b>99.8</b>
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	121.7	114.7	117.9	98.9
Согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис	109.9	107.5	101.9	100.4
Хувцас, бөс бараа, гутал	116.1	112.5	103.1	99.1
Орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш	111.6	106.4	102.9	100.2
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	116.7	109.1	104.9	100.1
Эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ	117.6	108.0	105.7	101.9
Тээвэр	116.1	99.1	99.5	99.3
Холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ	105.5	102.2	100.3	99.8
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ	104.3	106.5	101.8	100.5
Боловсролын үйлчилгээ	105.9	110.7	100.0	100.0
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	115.1	116.6	113.3	100.6
Даатгал, Санхүүгийн үйлчилгээ		102.9	102.8	100.0
Бусад бараа, үйлчилгээ	119.7	127.1	114.5	102.4

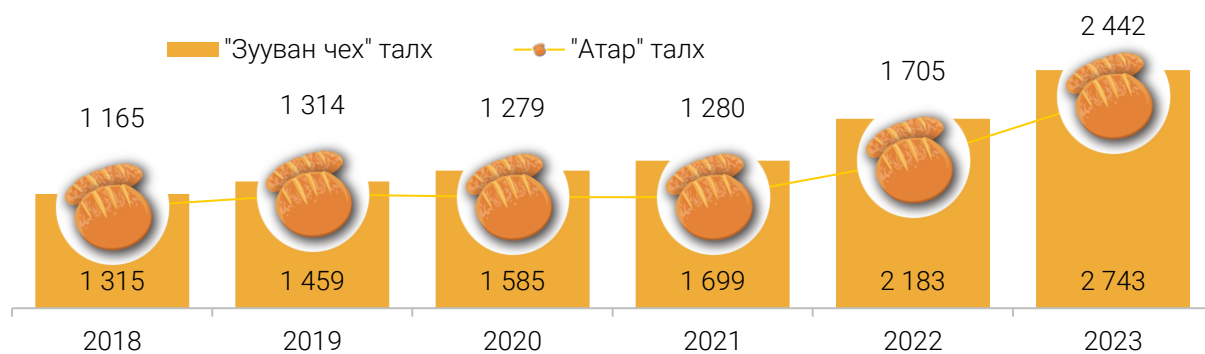
2023 оны 07 дугаар сард үнийн ажиглалт хийхээр хэрэглээний сагсанд сонгогдсон 404 нэрийн бараа, үйлчилгээний 23 хувийн үнэ өсөж, 12 хувийн үнэ буурч, 65 хувийн бараа үйлчилгээний үнэ өмнөх сартай харьцуулахад тогтвортой байв.

## ХҮСНЭГТ 19. УЛААНБААТАР ХОТЫН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН САРЫН ИНДЕКС, /**зэрэг**,

Бараа, үйлчилгээний бүлэг	Үнийн өөрчлөлт хувь	Дэд бүлэг, зарим барааны үнийн өөрчлөлт
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	<b>-1.2</b>	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад Мах, махан бүтээгдэхүүнний үнэ 5.9 хувиар, Сүү, Сүүн бүтэгдэхүүн, өндөгний үнэ 1.2 хувь, Цайны үнэ 1.8 хувиар г.м буурсан нь тус тус нөлөөлөв.
Согтууруулах ундаа, Тамхи, мансууруулах бодис	<b>0.4</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Архи, спиртын үнэ 1.1 хувиар, дарсний үнэ 0.1 хувиар, шар айрагийн үнэ 2.2 хувиар тус тус нөлөөлөв.
Хувьцас, бөс бараа, гутал	<b>-0.9</b>	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад Бүх төрлийн хувьцасны үнэ 0.5 хувиар, Жижиг эдлэл, хэрэгсэлийн үнэ 0.1 хувиар, Бүх төрлийн гуталны үнэ 1.6 хувиар, Гутал засвар түрээсийн үнэ 4.3 хувиар буурсан нь тус тус нөлөөлөв.
Орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш	<b>0.2</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Орон сууцны бодит түрээсийн үнэ 0.3 хувиар, хатуу түлшний үнэ 0.5 хувиар тус тус нөлөөлөв.
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	<b>0.1</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Гэр ахуйн цэвэрлэгээний болон бусад жижиг бараа, гэрийн үйлчилгээний үнэ 0.5 хувиар, Гэр ахуй, цэцэрлэгийн зориулалттай хөдөлмөрийн багаж хэрэгсэлийн үнэ 0.1 хувиар тус тус нөлөөлөв.
Эм тариа, Эмнэлэгийн хэрэгсэл	<b>1.9</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд эм тарианы үнэ 0.1 хувиар, Амбулаторын үйлчилгээ үнэ 16.7 хувиар нь тус тус нөлөөлөв.
Тээвэр	<b>0.7</b>	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад агаарын зорчигч тээврийн үнэ 14.4 хувиар нөлөөлөв.
Холбооны хэрэгсэл шуудангийн үйлчилгээ	<b>0.2</b>	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад Мэдээлэл боловсруулах хэрэгсэлийн үнэ 3.0 хувиар нөлөөлөв.
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, бараа үйлчилгээ	<b>0.5</b>	Энэ бүлгийн өсөлтөд бусад тоглоомны үнэ 0.3 хувиар, Соёлын үйлчилгээний үнэ 1.8 хувиар, Сонин сэтгүүл, ном, бичгийн хэрэгсэлийн үнэ 1.2 хувиар тус тус нөлөөлөв.
Зочид буудал, Нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	<b>0.6</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Нийтийн хоолны үнэ 0.6 хувиар нөлөөлөв.
Бусад бараа, үйлчилгээ	<b>2.4</b>	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд хувь хүнд хандсан үйлчилгээний үнэ 2.5 хувиар, Хувь хүний эд зүйл, хэрэгсэлийн үнэ 0.6 хувиар тус тус нөлөөлжээ.

**сөрөг/**

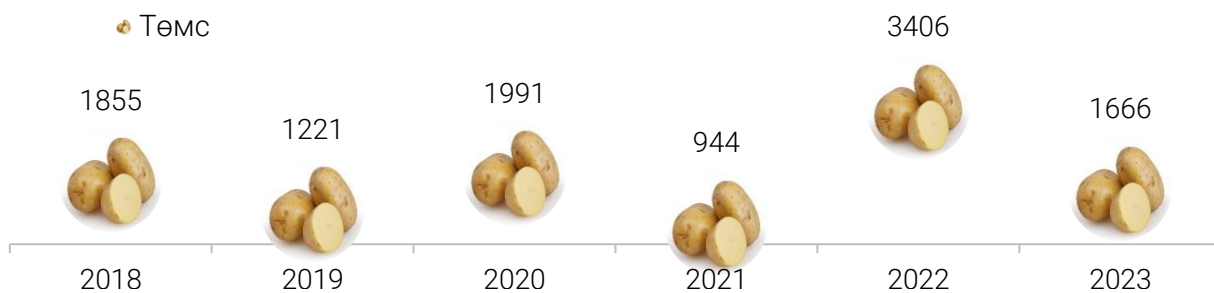
ЗУРАГ 15. НЭГ ШИРХЭГ ТАЛХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн VII сард, төгрөг

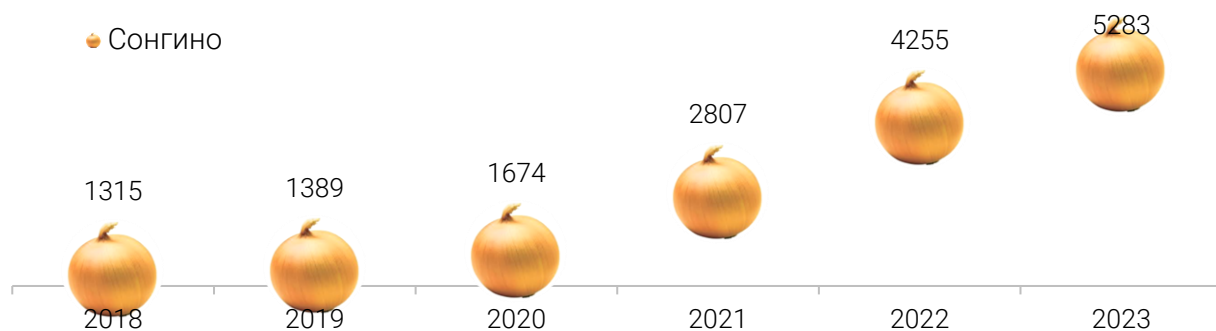


ЗУРАГ 16. НЭГ КИЛОГРАММ САВЛАСАН ГУРИЛЫН ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн VII сард, төгрөг

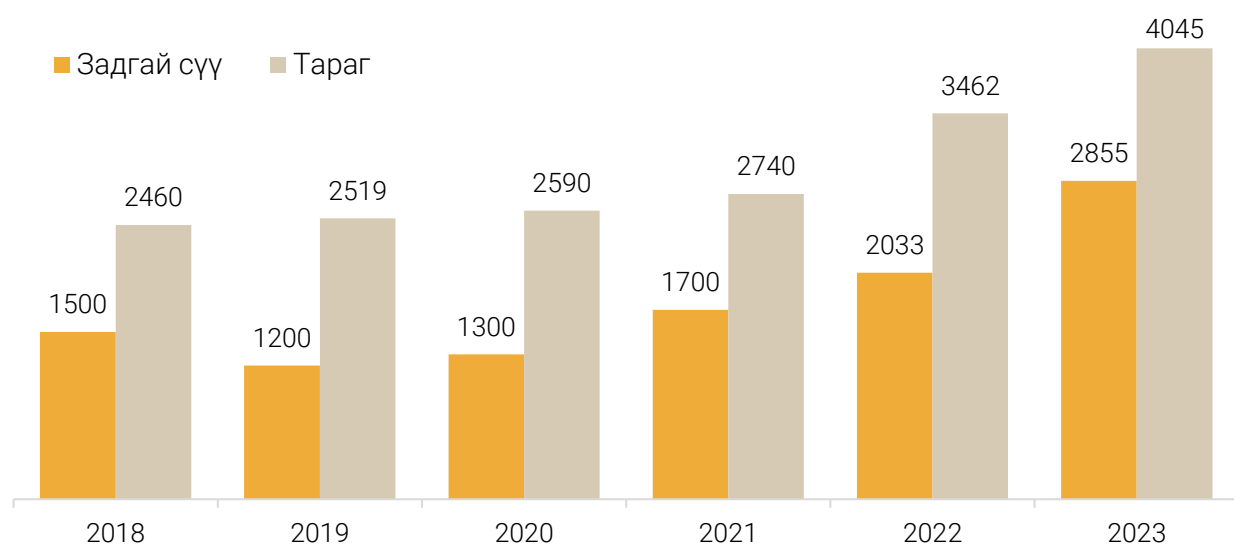


ЗУРАГ 17. НЭГ КИЛОГРАММ ХҮНСНИЙ НОГООНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн VII сард, төгрөг





ЗУРАГ 18. НЭГ ЛИТР СҮҮ, ТАРАГИЙН ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн VII сард, төгрөг



2023 оны 07 дугаар сард хүнсний зах, супермаркет, бөөний төвүүдэд жижиглэн худалдаалагдаж буй хонины ястай махны үнэ өмнөх сартай харьцуулахад 7.8 хувиар, үхрийн ястай мах 8.6 хувиар тус тус өссөн байна.

ХҮСНЭГТ 20. НЭГ КИЛОГРАММ МАХНЫ ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАХ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

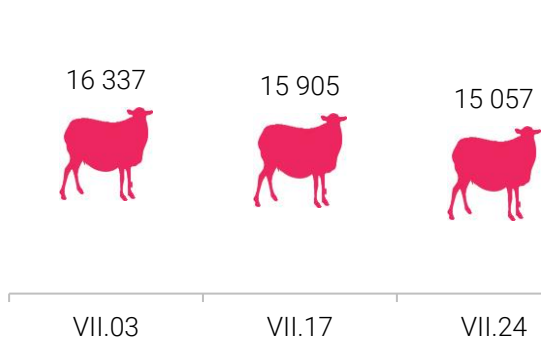
Үхрийн ястай мах

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2016	6 165	6 875	7 105	8 170	8 495	7 930	6 950	6 865	6 120	5 235	5 495	5 580
2017	6 775	7 405	7 785	7 985	8 230	7 905	7 725	7 375	7 250	6 945	6 710	6 505
2018	6 615	7 110	7 740	8 365	8 465	8 735	9 085	8 225	7 780	7 845	8 005	8 305
2019	8 875	8 925	9 390	9 635	10 960	11 700	12 280	11 540	11 375	10 950	10 090	9 755
2020	10 535	11 415	11 665	11 735	11 940	12 640	12 760	11 760	11 235	10 855	11 075	11 210
2021	11 615	12 605	12 670	13 850	13 960	14 770	14 800	13 700	13 420	13 280	13 345	13 495
2022	14 060	14 235	14 260	14 530	15 390	15 390	15 120	14 240	13 730	13 590	13 275	13 395
2023	13 520	14 245	14 955	16 750	18 493	20 100	19 466					

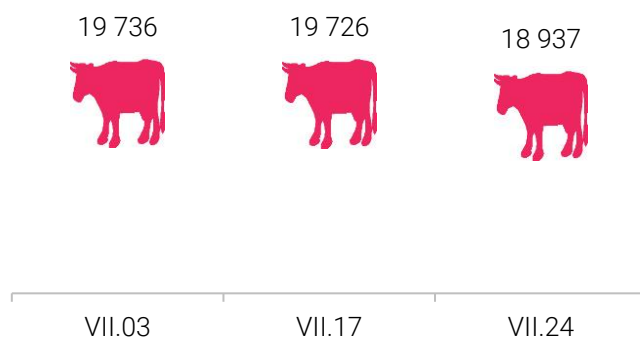
## Хонины ястай мах

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2016	4 625	5 495	5 970	6 935	6 945	6 525	5 780	5 605	4 940	4 250	3 945	4 390
2017	5 650	6 030	6 675	7 080	7 235	6 700	6 575	6 395	6 210	5 760	5 380	5 140
2018	5 240	5 945	6 560	7 290	7 490	7 515	7 535	6 980	6 415	6 440	6 690	6 695
2019	7 170	7 340	7 945	8 710	9 820	10 430	10 045	9 700	9 640	9 095	7 710	7 635
2020	8 705	9 600	9 765	9 835	10 125	10 385	10 650	9 870	9 170	8 715	8 635	8 580
2021	9 040	10 460	10 705	12 320	12 390	12 695	12 440	11 380	10 975	11 005	10 775	10 805
2022	11 485	12 295	12 585	12 620	12 705	12 805	12 360	11 530	11 025	10 270	9 870	9 920
2023	10 440	11 350	12 680	14 065	15 396	16 598	15 766					

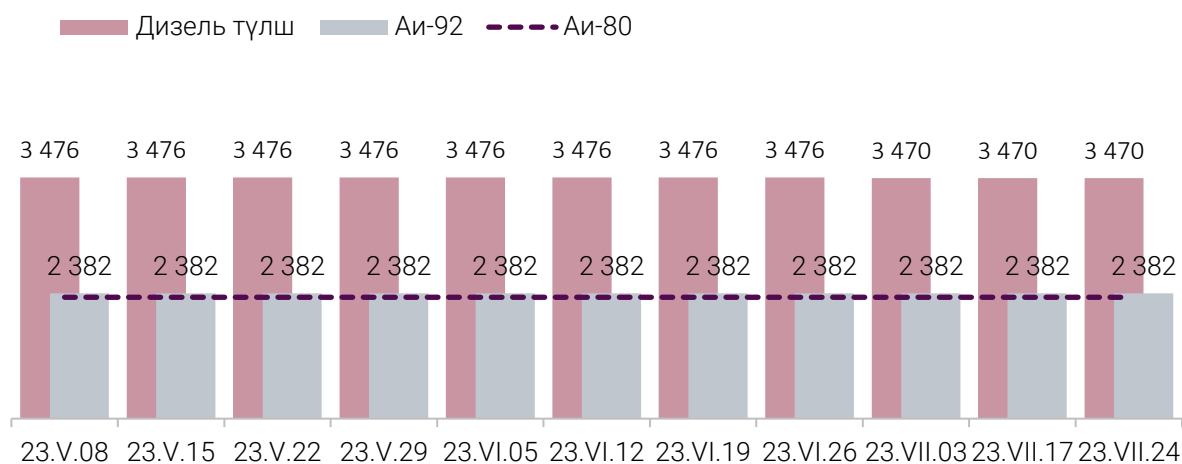
ЗУРАГ 19. НЭГ КГ ХОНИНЫ МАХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг



ЗУРАГ 20. НЭГ КГ ҮХРИЙН МАХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг



ЗУРАГ 21. НЭГ ЛИТР ШАТАХУУНЫ ҮНЭ, өөрчлөлт орсон өдрөөр



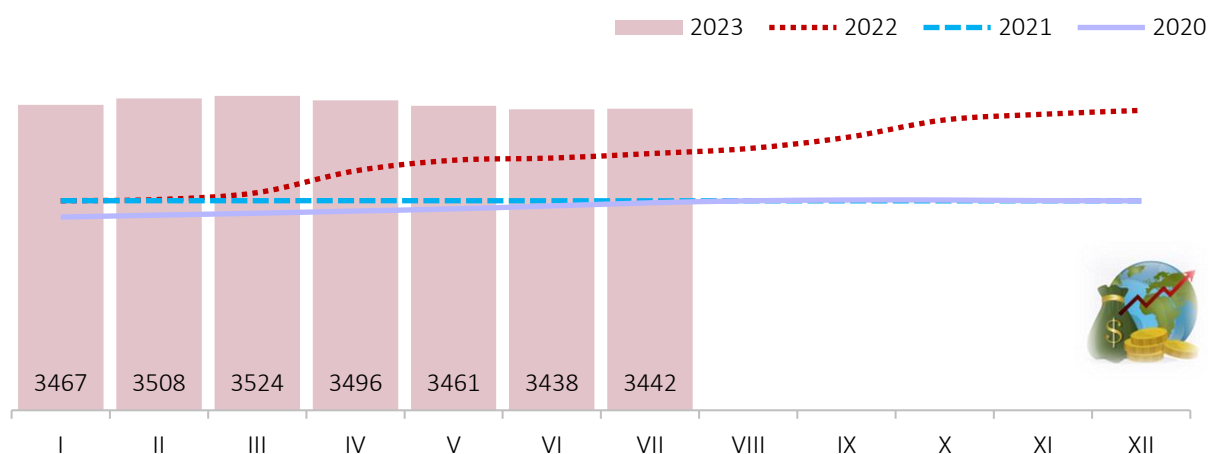
## ХҮСНЭГТ 21. ТҮЛШНИЙ ҮНЭ, төгрөг

Байршил	2021.VII.28			2022.VII.25			2023.VII.24		
	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг Хар мод	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг Нарс мод	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг
	Хар мод	Нарс мод		Нарс мод	Хар мод		Хар мод	Нарс мод	
Чингэлтэй	5 000	5 000	3 750	5 000	5 000	3 750	6 500	6 000	3 750
Сүхбаатар	4 000	4 000	3 750	5 000	6 000	3 750	7 000	6 000	3 750
Цайз зах	4 000	4 000	3 750	6 000	5 500	3 750	6 500	6 000	3 750
Хангай зах	4 000	3 500	3 750	5 000	5 000	3 750	6 000	5 500	3 750
Дундаж үнэ	4 250	4 125	3 750	5 250	5 375	3 750	6 500	5 875	3 750

## ХҮСНЭГТ 22. НЭГ ЛИТР ШАТАХУУНЫ ҮНЭ, төгрөг

ШТС	2022.VII.25					2023.VII.24				
	Аи 95	Аи 80	Аи 92	Дизель түлш	Газ	Аи 95	Аи 80	Аи 92	Дизель түлш	Газ
Жаст Ойл					-			2 350	3 390	-
Петровис	4 210	2 370	2 390	4 030	-	3 710	2 370	2 390	3 490	-
Магнай трейд	3 910	-	2 390	4 030	-	3 710	-	2 390	3 490	-
Сод монгол	3 910	-	2 385	4 030	-	3 710	2 315	2 390	3 490	-
Шунхлай	3 910	-	2 390	4 030	-	3 710	2 350	2 390	3 490	-
Юнигаз	-	-	-	-	1 790	-	-	-	-	1 790
Дундаж үнэ	3 246	2 370	2 389	4 030	1 790	3 710	2 345	2 382	3 470	1 790

## ЗУРАГ 22. АМ.ДОЛЛАРЫН ХАНШИЙН САРЫН ДУНДАЖ ХӨДӨЛГӨӨН, төгрөг<sup>8</sup>



<sup>8</sup> Мэдээллийн эх сурвалж: Монголбанкны статистикийн мэдээлэл



## ХҮСНЭГТ 23. ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ДУНДАЖ ҮНИЙН ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛТ, 2023 оны V-VII сар

№	Бүтээгдэхүүний нэр		хэмжих нэгж	2023 V.01	2023 V.08	2023 V.15	2023 V.22	2023 V.29	2023 VI.05	2023 VI.12	2023 VI.19	2023 VI.26	2023 VII.03	2023 VII.17	2023 VII.24	22.VII.17 23.VII.24	
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	2 461	2 461	2 457	2 461	2 461	2 461	2 461	2 461	2 580	2 580	2 580	2 580	100.0	
		1-р зэрэг	кг	2 101	2 101	2 103	2 101	2 101	2 101	2 101	2 101	2 101	2 225	2 225	2 225	2 225	100.0
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	3 432	3 430	3 430	3 432	3 432	3 432	3 432	3 432	3 432	3 561	3 561	3 561	3 561	100.0
		дээд	кг	2 604	2 602	2 602	2 604	2 604	2 604	2 604	2 604	2 604	2 708	2 708	2 708	2 722	100.5
		1-р зэрэг	кг	2 252	2 233	2 233	2 252	2 252	2 252	2 252	2 252	2 252	2 391	2 391	2 391	2 391	100.0
		2-р зэрэг	кг	1 487	1 468	1 468	1 487	1 487	1 487	1 487	1 487	1 487	1 584	1 584	1 584	1 584	100.0
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	4 429	4 434	4 434	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	100.0
		Сүү ХК 0.5л	литр	2 245	2 232	2 232	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	100.0
		Задгай	литр	3 240	3 240	3 240	3 240	3 193	3 193	3 193	2 949	2 898	2 898	2 898	2 769	95.5	
4	Тараг, Цөцгийтэй		литр	4 045	4 045	4 049	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	100.0	
5	Талх	Атар	ширхэг	2 132	2 127	2 128	2 132	2 132	2 132	2 132	2 132	2 132	2 436	2 441	2 448	100.3	
		Зууван чех	ширхэг	2 713	2 713	2 720	2 713	2 713	2 713	2 713	2 713	2 713	2 713	2 724	2 791	102.4	
		Хар талх	300 гр	1 936	1 952	1 976	1 974	1 974	1 974	1 974	1 974	1 974	1 974	1 974	1 990	100.8	
6	Будаа	цагаан	кг	4 701	4 575	4 575	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	100.0	
		шар	кг	3 244	3 202	3 202	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	100.0	
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК		200 гр	7 389	7 389	7 390	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	100.0	
8	Ургамлын тос, "Янта"		1 литр	8 250	7 998	7 800	7 960	7 960	8 011	8 011	8 011	8 011	8 011	8 011	8 011	100.0	
9	Ногоон цай, Сtimo		90 гр	3 788	3 744	3 770	3 817	3 817	3 817	3 817	3 618	3 618	3 618	3 618	3 618	100.0	
10	Элсэн чихэр		кг	3 771	3 734	3 790	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	100.0	
11	Хонины мах	ястай	кг	14 088	14 598	15 726	16 036	16 533	16 783	16 679	16 637	16 295	16 337	15 905	15 057	94.7	
		цул	кг	14 753	15 368	16 419	16 664	17 047	17 289	17 230	17 078	16 773	16 813	16 543	15 527	93.9	
12	Үхрийн мах	ястай	кг	17 385	17 919	18 444	19 192	19 526	20 104	20 209	20 152	19 935	19 736	19 726	18 937	96.0	
		цул	кг	19 484	19 982	20 351	21 500	21 852	22 264	22 633	22 610	22 193	22 115	22 115	21 649	97.9	
13	Адууны мах, ястай		кг	13 296	13 547	13 547	13 547	13 981	14 902	14 182	13 883	13 349	13 453	13 453	13 043	97.0	
14	Ямааны мах, ястай		кг	10 664	10 664	11 664	11 664	12 658	12 980	12 651	12 331	11 979	11 817	11 817	11 324	95.8	
15	Төмс, Монгол		кг	1 710	1 656	1 669	1 685	1 685	1 691	1 707	1 651	1 667	1 667	1 665	1 665	100.0	
16	Лууван, Монгол		кг	2 207	2 207	2 128	2 223	2 223	2 223	2 250	2 250	2 270	2 270	2 270	2 329	102.6	
17	Байцай, Монгол		кг	2 369	2 479	2 557	2 611	2 760	2 805	2 848	3 837	4 055	4 184	3 625	3 318	91.5	
18	Хүрэн манжин, Монгол		кг	3 526	3 468	3 815	4 167	4 260	4 260	4 260	4 292	4 260	4 283	4 322	4 764	110.2	
19	Сонгино, Монгол		кг	4 348	4 427	4 517	4 994	5 238	5 264	5 226	5 332	5 332	5 332	5 352	5 166	96.5	
20	Алим, Польш		кг	6 708	6 708	6 570	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	100.0	
21	Өндөг, Монгол		ширхэг	539	534	531	537	524	524	522	525	523	523	510	532	104.3	

## ХҮСНЭГТ 24. ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ДУНДАЖ ҮНИЙН ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛТ, 2016-2023 оны VII сар

№	Бүтээгдэхүүний нэр	Хэмжих нэгж	2016 VII	2017 VII	2018 VII	2019 VII	2020 VII	2021 VII	2022 VII	2023 VII.24	2023/2022	2023/2021	2023/2020	2023/2019	2023/2018	2023/2017	
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	1 270	1 245	1 325	1 404	1 412	1 584	1 656	2 580	155.8	162.9	182.7	183.7	194.7	207.2
		1-р зэрэг	кг	1 065	1 050	1 050	1 081	1 166	1 376	1 400	2 225	158.9	161.7	190.8	205.8	211.9	211.9
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	1 585	1 600	1 665	1 714	2 143	2 236	2 514	3 561	141.7	159.3	166.2	207.8	213.9	222.6
		дээд	кг	1 300	1 320	1 350	1 441	1 432	1 619	1 723	2 722	158.0	168.1	190.1	188.9	201.7	206.2
		1-р зэрэг	кг	1 090	1 060	1 055	1 146	1 204	1 414	1 456	2 391	164.2	169.1	198.6	208.6	226.6	225.6
		2-р зэрэг	кг	845	850	860	886	928	998	1 079	1 584	146.8	158.7	170.7	178.8	184.2	186.4
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	2 010	2 170	2 600	2 621	2 715	2 841	3 641	4 429	121.6	155.9	163.1	169.0	170.3	204.1
		Сүү ХК 0.5л	литр	825	900	1 110	1 102	1 227	1 325	1 787	2 245	125.6	169.4	183.0	203.7	202.3	249.5
		Задгай	литр	1 125	1 250	1 500	1 200	1 300	1 700	2 000	2 769	138.5	162.9	213.0	230.8	184.6	221.5
4	Тараг, Цөцгийтэй	литр	1 960	2 330	2 460	2 519	2 590	2 740	3 465	4 045	116.7	147.6	156.2	160.6	164.4	173.6	
5	Талх	Атар	ширхэг	1 170	1 165	1 165	1 314	1 279	1 280	1 705	2 448	143.6	191.3	191.4	186.3	210.2	210.2
		Зууван чех	ширхэг	1 255	1 330	1 315	1 459	1 585	1 699	2 183	2 791	127.8	164.2	176.1	191.3	212.2	209.8
		Хар талх	300 гр		925	925	982	1 113	1 217	1 569	1 990	126.9	163.6	178.8	202.7	215.2	215.2
6	Будаа	цагаан	кг	2 540	2 660	2 770	3 509	3 609	3 650	4 646	4 701	101.2	128.8	130.3	134.0		
		шар	кг	1 685	1 770	1 995	2 049	2 791	2 418	3 117	3 244	104.1	134.1	116.2	158.3	162.6	183.3
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК	200 гр	3 260		5 245	3 760	3 784	4 580	7 429	7 389	99.5	161.3	195.3	196.5	140.9		
8	Ургамлын тос, "Янта"	1 литр	3 430	3 400	3 425	3 521	3 537	4 710	9 870	8 011	81.2	170.1	226.5	227.5	233.9	235.6	
9	Ногоон цай, Сtimo	90 гр		1 500	1 520	1 531	1 527	1 566	3 813	3 618	94.9	231.0	236.9	236.3	238.0	241.2	
10	Элсэн чихэр	кг	1 980	2 560	2 575	2 753	2 679	2 713	3 759	3 771	100.3	139.0	140.8	137.0			
11	Хонины мах	ястай	кг	6 275	6 265	7 315	9 785	10 586	12 222	12 061	15 057	124.8	123.2	142.2	153.9	205.8	240.3
		цул	кг	6 770	6 370	7 910	10 550	10 333	11 638	11 985	15 527	129.6	133.4	150.3	147.2	196.3	243.8
12	Үхрийн мах	ястай	кг	7 625	7 420	8 710	11 940	12 709	14 272	14 873	18 937	127.3	132.7	149.0	158.6	217.4	255.2
		цул	кг	8 749	8 460	10 520	14 153	14 930	16 139	16 780	21 649	129.0	134.1	145.0	153.0	205.8	255.9
13	Адууны мах, ястай	кг	5 300	5 450	6 375	9 090	9 205	10 692	10 852	13 043	120.2	122.0	141.7	143.5	204.6	239.3	
14	Ямааны мах, ястай	кг	4 800	4 700	5 500	8 399	8 200	10 488	9 933	11 324	114.0	108.0	138.1	134.8	205.9	240.9	
15	Төмс, Монгол	кг	1 000	1 310	1 855	1 221	1 991	944	4 077	1 665	40.8	176.4	83.6	136.4	89.8	127.1	
16	Лууван, Монгол	кг	2 225	2 030	2 580	1 856	2 354	2 487	4 742	2 329	49.1	93.7	98.9	125.5	90.3	114.7	
17	Байцай, Монгол	кг	1 230	1 750	1 855	2 109	2 727	2 925	2 930	3 318	113.2	113.4	121.7	157.3	178.9	189.6	
18	Хүрэн манжин, Монгол	кг		2 520	3 115	2 654	3 126	3 230	5 368	4 764	88.7	147.5	152.4	179.5	152.9	189.0	
19	Сонгино, Монгол	кг	1 340	1 460	1 315	1 389	1 674	2 807	4 499	5 166	114.8	184.0	308.6	371.9	392.8	353.8	
20	Алим, Польш	кг	4 135	4 350	4 370	4 183	4 239	5 985	6 772	6 708	99.1	112.1	158.2	160.4	153.5	154.2	
21	Өндөг, Монгол	ширхэг	265	290	275	336	333	342	463	532	114.8	155.5	159.7	158.3	193.4	183.4	

## ХҮСНЭГТ 25. ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ҮНИЙН АЖИГЛАЛТ, ХҮНСНИЙ ЗАХ, ХУДАЛДААНЫ ТӨВӨӨР, 2023.VII.24

№	Бүтээгдэхүүний нэр		хэмжих нэгж	Баянзүрх зах	Сансар Супер-маркет	Хучит шонхор зах	Бөмбөгөр ХТ	Саруул зах	Барс ХТ	Таван эрдэнэ зах	Хархорин зах	Номин Супер-маркет	М-Март	Оргил Супер-маркет	Е Март	Их наяд ХТ	Дундаж үнэ
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	2 500	2 726	2 400	2 400	2 900	2 400	2 560	2 320	2 726	2 842	2 726	2 726	2 400	2 580
		1-р зэрэг	кг	2 300	2 372	2 000	2 120	2 500	2 000	2 200	2 000	2 372	2 476	2 372	2 372	1 950	2 225
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	3 500	3 630	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 629	3 790	3 630	3 630	3 500	3 561
		дээд	кг	2 600	2 750	2 600	2 500	2 900	2 700	2 650	2 800	2 749	2 870	2 750	2 750	2 800	2 722
		1-р зэрэг	кг	2 400	2 400	2 400	2 200	2 500	2 300	2 400	2 400	2 399	2 500	2 400	2 400	2 400	2 391
		2-р зэрэг	кг	1 800	1 490	1 800	1 700	1 500	1 600	1 600	1 600	1 489	1 320	1 490	1 490	1 800	1 584
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	4 400	4 500	4 500	4 500	4 300	4 200	4 200	4 400	4 499	4 500	4 500	4 500	4 600	4 429
		Сүү ХК 0.5л	литр	2 200	2 300	2 200	2 200	2 200	2 100	2 200	2 300	2 299	2 300	2 300	2 300	2 300	2 245
		Задгай	литр	2 800				3 000		2 800	2 500						2 769
4	Тараг, Цөцгийтэй	литр	4 100	4 100	4 000	4 000	3 800	3 900	4 200	4 000	4 099	4 100	4 100	4 100	4 100	4 100	4 045
5	Талх	Атар	ширхэг	2 500	2 530	2 400	2 400	2 500	2 400	2 500	2 400	2 389	2 370	2 530	2 520	2 400	2 448
		Зууван чех	ширхэг	3 000		2 800	2 600		2 600	2 800		2 789	2 890	2 860	2 800		2 791
		Хар талх	300 гр	2 000	1 980	2 000	2 000	2 000	1 800	2 000	2 000	2 069	2 000	1 980	2 060	2 000	1 990
6	Будаа	цагаан	кг	4 500	5 550	4 200	4 200	5 000	3 500	5 000	4 000	5 479	5 360	5 470			4 701
		шар	кг	3 000		3 000	2 500		3 000	3 500	3 500	4 939				3 000	3 244
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК	200 гр	7 200	7 400	8 000	7 500	7 000	7 200	7 500	7 200	7 399	7 400	7 400	7 400	7 400	7 500	7 389
8	Ургамлын тос, "Янта"	1 литр	7 500	9 440	7 000	6 500	8 500	6 500	7 500	6 500	8 899	9 760	9 120	9 580	8 500	8 011	
9	Ногоон цай, Стимо	90 гр	4 000	3 730	3 800			3 800			4 000	3 749	2 430		3 300	4 100	3 618
10	Элсэн чихэр	кг	3 500	4 880	3 500	3 000		3 500	3 500	3 300	4 674	4 900				3 500	3 771
11	Хонины мах	ястай	кг	12 000		12 000	14 500	19 500	13 500	14 500	12 000	15 999	16 800	17 000	16 800	18 500	15 057
		цул	кг	13 500		13 000			14 000	14 500	13 500	16 999	17 800	17 000	17 800	18 500	15 527
12	Үхрийн мах	ястай	кг	17 000		15 000	19 000	24 500	19 000	22 000	15 000	19 899			17 800	22 500	18 937
		цул	кг	19 000	19 900	17 000	22 000	26 500	21 000	24 000	18 000	21 999	25 800	23 900	19 900	25 000	21 649
13	Адууны мах, ястай	кг	13 000		11 500	14 000		14 000	14 000	12 000							13 043
14	Ямааны мах, ястай	кг	12 000		11 000					11 000							11 324
15	Төмс, Монгол	кг	1 500	1 590	1 300	1 500	2 000	1 600	1 800	1 500	1 589	2 300	1 650	1 560	2 000	1 665	
16	Лууван, Монгол	кг	2 500	2 100	2 500	2 500	3 500	2 000	2 800	2 500	1 999	2 200	1 600	2 100	2 500	2 329	
17	Байцай, Монгол	кг	4 000	2 500	3 500	3 500	4 500	3 500	3 500	3 500	3 399	2 400	2 250	3 400	4 000	3 318	
18	Хүрэн манжин, Монгол	кг	5 000	4 000	5 000	5 000	7 500	5 000	6 000	5 000	5 399	4 500	2 800	3 400	5 000	4 764	
19	Сонгино, Монгол	кг	6 500	4 600	6 000	6 000	6 500	6 000	4 500	6 000	4 499	4 200	3 300	4 400	6 000	5 166	
20	Алим, Польш	кг	6 500		7 000	7 000		6 000	6 500	6 000		8 200					6 708
21	Өндөг, Монгол	ширхэг	500	624	470	550	530	430	550	500	573	580	540	545	550	532	

ХҮСНЭГТ 26. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН ЗАРИМ БҮТЭЭГ ДЭХҮҮНИЙ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ДУНДАЖ ҮНЭ

Төрөл	2020		2021		2022		2023	
	VI	VII	VI	VII	VI	VII	VI	VII
	Төгрөг							
Тэмээний шир	20 000	32 500	32 500	25 000	8 000	8 000	-	-
Адууны шир	9 333	9 000	10 150	10 167	6 500	6 500	7 500	7 500
Үхрийн шир	8 333	8 333	8 500	9 583	4 300	4 300	4 300	4 300
Хонины арьс	1 000	1 500	500	1 833	-	-	500	-
Ямааны арьс (ноолууртай)	750	1 000	-	-	-	-	-	-
Ямааны ноолуур	45 000	55 000	105 000	100 000	-	100 000	110 000	115 000

Нийслэлийн түүхий эдийн захуудын дундаж үнээр соёолон адуу 1250.0 мянган төгрөг, 3 настай үхэр 1800.0 мянган төгрөг, эр хонь 280.0 мянган төгрөг, эм хонь 220.0 мянган төгрөгийн ханштай байв.

Нийслэлийн түүхий эдийн захуудын сарын дундаж үнээр адууны шир 7500 төгрөг, үхрийн шир 1.8-2.3 метр урттай 4300 төгрөг бол, 2.3 метрээс дээш урттай нь 13500 төгрөгийн ханштай байна.

**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Хэрэглээний сагс:** Үнийн индекс тооцох зорилгоор бүрдүүлсэн дундаж өрхийн хэрэглээг төлөөлөх чадвартай, хүн амын өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний нэр төрлийн жагсаалтыг ойлгоно.

**Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний жин:** Өрхийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нийт зардалд тухайн бараа, үйлчилгээний зардлын эзлэх хувь.

**Хэрэглээний үнийн индекс (ХҮИ):** Хэрэглэгчдийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар өөрчлөлтгүй тогтвортой байхад үнэ дунджаар хэрхэн өөрчлөгдөж буйг хэмжих үзүүлэлт бөгөөд нийт өрхөөр тооцсон үнийн өөрчлөлтийг харуулна.

Тооцох аргачлал:

ХҮИ-ийг хэрэглээний сагс, хэрэглээний жин гэсэн хоёр үзүүлэлтийг ашиглан, хувиргасан үнийн Ласпейресийн индексийн томъёогоор тооцно. Үүнд:

$$I_{ct}^L = \sum \left( \frac{P_{it}}{P_{it-1}} \right) \left( \frac{P_{it-1}}{P_{it-2}} \right) \dots \left( \frac{P_{i2}}{P_{i1}} \right) \left( \frac{P_{i1}}{P_{i0}} \right) \frac{P_{i0} Q_{i0}}{\sum P_{i0} Q_{i0}}$$

$I_{ct}^L$  – t тайлант үеийн Ласпейресийн үнийн индекс  
 t – Тайлант үе  
 0 – суурь үе  
 $P_{it}^i$  – i барааны тайлант үеийн үнэ  
 $P_{i0}^i$  – i барааны тайлант үеийн үнэ  
 $Q_{i0}^i$  – i барааны тайлант үеийн үнэ

ХҮИ-ийн сагсны төлөөлөх чадварыг нэмэгдүүлэх, үнэн зөв байдлыг хангах үүднээс хэрэглээний сагс, жинг 5 жилд нэг удаа шинэчилдэг. Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний сагсыг Улаанбаатар хотод 344 бараа, үйлчилгээ (аймагт 238 бараа, үйлчилгээ)-ээр бүрдүүлж, Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгааны 2015 оны үр дүнгээр жинг тооцон, 2015 оны шинэчилсэн суурьтайгаар 2017 оны 4 дүгээр сараас эхлэн тархааж байна. ХҮИ-ийг тооцохдоо бараа, үйлчилгээний геометр дундаж үнийг ашигласан.



# АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГ ДЭХҮҮНИЙ НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ (2023\* оны эхний 7 сард)

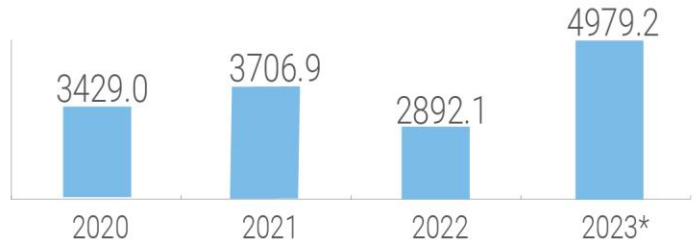
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг

Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

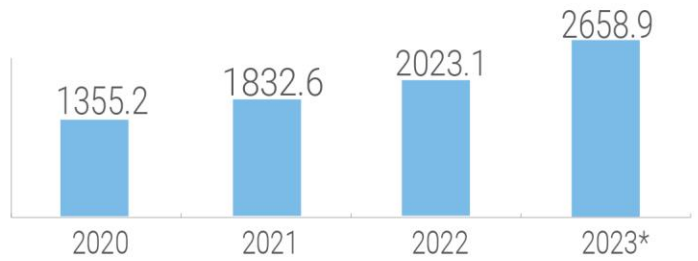
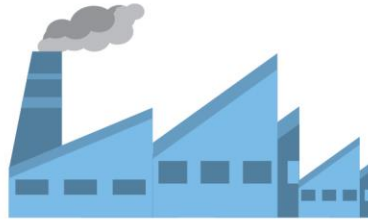
Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг

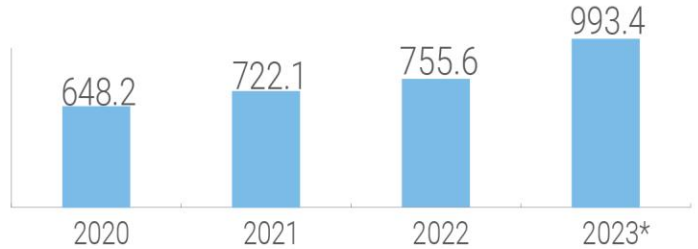
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг



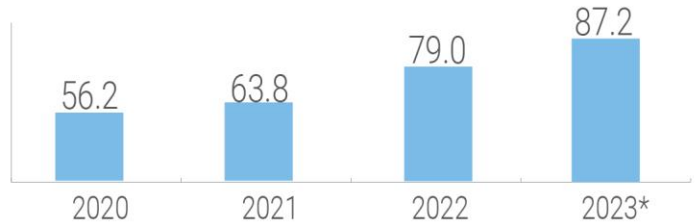
Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг



Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

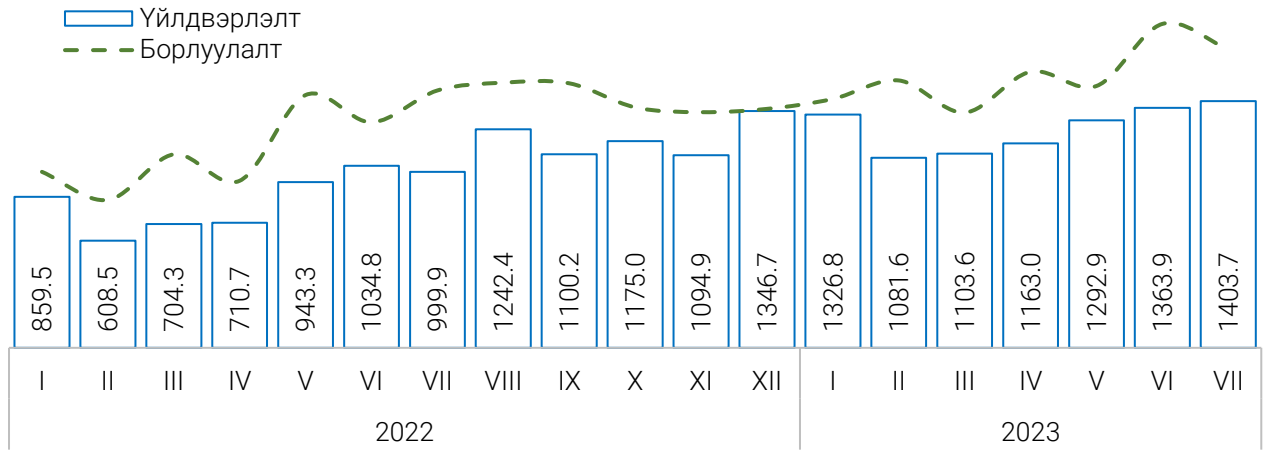


Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг



Нийслэлийн аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 8.7 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.8 (47.9%) их наяд төгрөгөөр өслөө. Үүнд: уул уурхайн олборлолт 2.0 (68.1%) их наяд төгрөг, боловсруулах үйлдвэрлэл 561.9 (26.8%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

ЗУРАГ 23. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, БОРЛУУЛАЛТ, тэрбум төгрөгөөр



Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 4.9 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.0 (68.1%) их наяд төгрөгөөр өсөхөд чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт 1.1 (5.9 дахин) их наяд төгрөгөөр, газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт 602.5 (4.9 дахин) тэрбум төгрөгөөр, металлын хүдэр олборлолт 279.9 (10.9%) тэрбум төгрөгөөр, уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа 45.6 (3.7 дахин) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 2.6 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 561.9 (26.8%) тэрбум төгрөгөөр өсөхөд мах боловсруулах, консервлэх 239.5 (2.6 дахин) тэрбум төгрөгөөр, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 57.9 (30.2%) тэрбум төгрөгөөр, хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 48.5 (24.4%) тэрбум төгрөгөөр, үр тариа цардуул үйлдвэрлэл 54.9 (56.3%) тэрбум төгрөгөөр, ундаа үйлдвэрлэл 25.5 (5.1%) тэрбум төгрөгөөр, ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл 8.9 (3.2%) тэрбум төгрөгөөр, хувцас үйлдвэрлэл 5.0 (3.9%) тэрбум төгрөгөөр, арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 6.4 (52.8%) тэрбум төгрөгөөр, хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа 5.6 (23.0%) тэрбум төгрөгөөр, химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 81.7 (3.0 дахин) тэрбум төгрөгөөр, үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл 5.2 (13.6%) тэрбум төгрөгөөр, хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 7.9 (14.4%) тэрбум төгрөгөөр, машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 10.0 (2.6 дахин) тэрбум төгрөгөөр, цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл 1.9 (4.1 дахин) тэрбум төгрөгөөр, машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ 32.7 (41.9%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 993.4 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 237.8 (31.5%) тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 87.2 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 8.2 (10.4%) тэрбум төгрөгөөр өсөхөд ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа 2.1 (3.6%) тэрбум төгрөгөөр хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах үйл ажиллагаа 6.0 (30.8%) тэрбум төгрөгөөр өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.



Нийслэлийн аж үйлдвэрийн салбар 2023 оны эхний 7 дугаар сард урьдчилсан гүйцэтгэлээр 1403.7 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт хийснээс уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбар 62.7 хувийг, боловсруулах аж үйлдвэрлэл 28.8 хувийг, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 7.7 хувийг, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа 0.8 хувийг тус тус эзэлж байна.

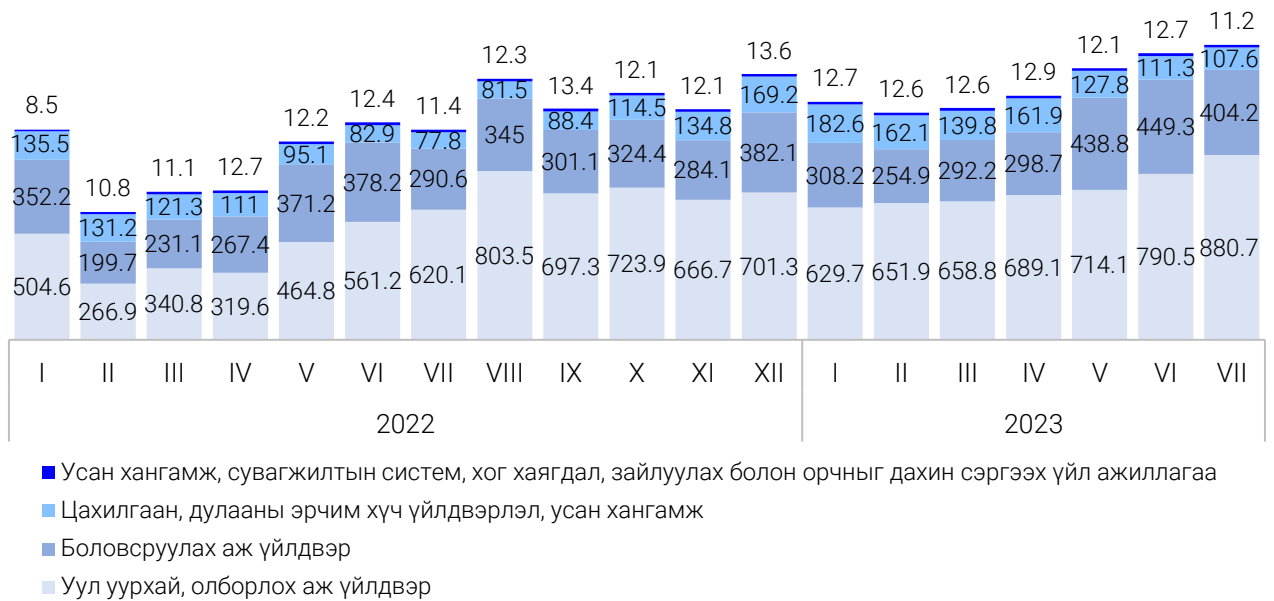
ХҮСНЭГТ 27. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

Бүтээгдэхүүн	Хэмжих нэгж	2022 I-VII	2023 I-VII*	<u>2022</u> 2023
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр				
Чулуун нүүрс	мян.тн	33.3	3 020.6	9 060.9
Хүрэн нүүрс, бөөгнөрөөгүй	мян.тн	2 435.8	3 625.1	148.8
Цэвэршүүлээгүй алт	кг	8 107.6	6 005.9	74.1
Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тн	0.1	12.8	19 747.7
Боловсруулах үйлдвэр				
Малын мах	тн	7 064.1	20 175.0	285.6
Өлөн гэдэс	мян.гогцоо	268.6	120.7	44.9
Хиам	тн	4 728.9	5 481.9	115.9
Боловсруулсан шингэн сүү	мян.л	28 174.3	31 894.9	113.2
Гурил	тн	75 788.1	80 764.9	106.6
Талх	тн	17 120.2	18 145.6	106.0
Нарийн боов	тн	15 432.5	14 177.8	91.9
Пүнтүүз	тн	37.6	23.2	61.8
Цагаан архи	мян.л	12 805.2	10 045.4	78.4
Оргилуун дарснаас бусад төрлийн усан үзмийн дарс	мян.л	176.2	138.6	78.7
Самнасан ноолуур	тн	524.6	490.7	93.5
Хивс, шалны нэхмэл дэвсгэр	мян.м2	28.2	25.0	88.6
Сүлжмэл эдлэл-ноолуур	мян.ш	282.0	164.2	58.2
Цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл, усан хангамж				
Цахилгаан эрчим хүч	мян.квт.цаг	4 132 880.3	4 285 590.9	103.7
Дулааны эрчим хүч	мян.гкал	5 928.3	6 229.4	105.1
Усан хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа				
Төвлөрсөн сүлжээгээр цэвэр, бохир ус дамжуулах, түгээх үйлчилгээ ( уур, халуун уснаас бусад)	мян.м3	28 019.8	29 329.1	104.7

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 11.0 их наяд төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 2.9 (35.7%) их наяд төгрөгөөр өслөө. Үүнд: уул уурхай, олборлолтын салбарын борлуулалт 1.8 (38.6%) их наяд төгрөгөөр, боловсруулах салбарын борлуулалт 872.9 (32.6%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Гадаад зах зээлд 2023 оны эхний 7 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 5.6 (50.7%) их наяд төгрөгийн борлуулалт хийсний 5.1 их наяд нь уул уурхайн, олборлох салбарын борлуулалт байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад борлуулалтын 17.3 хувийг нүүрс олборлолтын салбар, 14.1 хувийг газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолтын салбар, 68.4 хувийг металлын хүдэр олборлолтын салбар, 0.2 хувийг бусад ашигт малтмал олборлолтын салбар эзэлж байна.

ЗУРАГ 24. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, салбараар, тэрбум төгрөгөөр



**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн:** Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний хэмжээ юм.

**Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл:** Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд зах зээлд болон өөрийн эцсийн хэрэглээнд зориулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээс бүрдэнэ.

**Эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангилал:** НҮБ-аас гишүүн орнууддаа мөрдөхийг зөвлөмж болгосон эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны олон улсын стандарт ангилалд нийцүүлэн боловсруулсан үндэсний ангилал юм.



## ХҮСНЭГТ 28. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, оны үнээр

Салбар	Нийт бүтээгдэхүүн		
	2022 I-VII	2023 I-VII*	<u>2022</u> 2023
	сая төгрөг		
<b>БҮГД</b>	<b>5 894 711.6</b>	<b>8 718 745.6</b>	<b>147.9</b>
<b>УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ</b>	<b>2 962 995.7</b>	<b>4 979 196.0</b>	<b>168.0</b>
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	220 588.9	1 309 170.1	593.5
Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	153 209.6	755 742.5	493.3
Металлын хүдэр олборлолт	2 558 122.5	2 838 114.8	110.9
Бусад ашигт малтмал олборлолт	14 329.1	13 782.6	96.2
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	16 745.7	62 386.1	372.6
<b>БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ</b>	<b>2 097 089.4</b>	<b>2 658 948.6</b>	<b>126.8</b>
Хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэл	1 164 219.1	1 588 025.2	136.4
Мах боловсруулах, консервлох	150 077.9	38 9613.3	259.6
Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	24 523.4	21 650.7	88.3
Сүү сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	191 734.6	249 709.4	130.2
Үр тарианы гурилын болон цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	97 475.5	152 394.8	156.3
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	199 008.6	247 541.0	124.4
Малын тэжээл үйлдвэрлэл	2 971.9	3 191.6	107.4
Ундаа үйлдвэрлэл	498 427.2	523 924.4	105.1
Тамхи үйлдвэрлэл	36 884.0	34 423.4	93.3
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	279 048.0	287 939.6	103.2
Хувцас үйлдвэрлэл	128 037.4	133 040.0	103.9
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	12 163.2	18 580.4	152.8
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	126.2	185.7	147.2
Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	42 248.1	35 251.6	83.4
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	24 328.0	29 928.6	123.0
Кокс болон газрын түүхий тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	49 916.3	36 114.0	72.3
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	40 757.8	122 490.5	300.5
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	38 300.7	43 524.2	113.6
Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	55 136.8	63 093.1	114.4
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	113 889.4	110 324.8	96.9
Металл боловсруулах үйлдвэрлэл	0.0	0.0	0.0
Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	6 249.1	16 297.3	260.8
Компьютер, электроник болон оптик бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	760.5	21.5	2.8
Цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	625.3	2 602.4	416.2
Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	2 274.3	3 213.9	141.3
Тавилга үйлдвэрлэл	10 330.4	10 019.1	97.0
Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл	13 908.8	13 316.9	95.7
Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	77 886.0	110 556.7	141.9
<b>ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ</b>	<b>755 606.5</b>	<b>993 397.0</b>	<b>131.5</b>
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	755 606.5	993 397.0	131.5
<b>УС ХАНГАМЖ; СУВАГЖИЛТЫН СИСТЕМ, ХОГ ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАХ БОЛОН ХҮРЭЭЛЭН БҮЙ ОРЧНЫГ ДАХИН СЭРГЭЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА</b>	<b>79 019.9</b>	<b>87 203.9</b>	<b>110.4</b>
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	58 232.9	60 301.2	103.6
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	19 524.9	25 535.5	130.8
Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ	1 262.2	1 367.3	108.3

ХҮСНЭГТ 29. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БОРЛУУЛАЛТ, оны үнээр

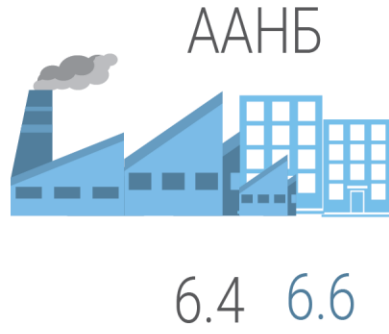
Салбар	Аж үйлдвэрийн борлуулалт			
	2022 I-VII	2023 I-VII*	2022 2023	Үүнээс: Экспорт (хувиар)
	сая төгрөг			
<b>БҮГД</b>	<b>8 123 813.4</b>	<b>11 025 523.8</b>	<b>135.7</b>	<b>50.7</b>
<b>УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ</b>	<b>4 613 747.5</b>	<b>6 394 988.7</b>	<b>138.6</b>	<b>79.7</b>
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	206 450.0	1 145 358.3	554.8	76.8
Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	172 537.7	733 265.7	425.0	98.1
Металлын хүдэр олборлолт	4 203 239.1	4 436 060.2	105.5	78.7
Бусад ашигт малтмал олборлолт	14 775.0	14 809.1	100.2	57.3
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	16 745.7	65 495.5	391.1	
<b>БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ</b>	<b>2 674 717.9</b>	<b>3 547 661.9</b>	<b>132.6</b>	<b>14.0</b>
Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	1 642 650.9	2 406 268.1	146.5	11.0
Мах боловсруулах, консервлох	174 028.2	432 527.2	248.5	60.3
Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	31 572.8	38 351.2	121.5	
Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	241 599.2	303 210.6	125.5	
Үр тарианы гурилын болон цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	113 225.4	175 111.0	154.7	
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	239 251.5	299 824.8	125.3	
Малын тэжээл үйлдвэрлэл	2 971.9	3 191.6	107.4	
Ундаа үйлдвэрлэл	840 002.0	1 154 051.7	137.4	0.3
Тамхи үйлдвэрлэл	38 206.0	32 750.7	85.7	0.1
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	302 942.8	289 439.3	95.5	63.8
Хувцас үйлдвэрлэл	106 592.8	129 163.5	121.2	26.0
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	11 399.2	16 476.7	144.5	10.0
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	143.4	223.5	155.9	
Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	41 997.5	44 562.0	106.1	
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	28 702.1	38 028.3	132.5	
Кокс болон газрын түүхий тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	39 305.9	40 788.0	103.8	
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	63 319.6	128 896.6	203.6	
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	64 322.3	61 047.0	94.9	
Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	62 936.5	65 957.5	104.8	
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	122 353.2	120 976.5	98.9	
Металл боловсруулах үйлдвэрлэл	0.0	0.0	0.0	
Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	6 855.4	15 504.5	226.2	67.8
Компьютер, электроник болон оптик бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	156.8	21.5	13.7	
Цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	758.5	2 597.3	342.4	
Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	2 274.3	3 213.9	141.3	
Тавилга үйлдвэрлэл	14 514.6	11 511.9	79.3	
Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл	14 415.7	13 967.6	96.9	2.2
Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	110 870.3	126 267.3	113.9	
<b>ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ</b>	<b>755 719.8</b>	<b>993 397.0</b>	<b>131.5</b>	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	755 719.8	993 397.0	131.5	
<b>УС ХАНГАМЖ, СУВАГЖИЛТЫН СИСТЕМ, ХОГ ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАХ БОЛОН ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫГ ДАХИН СЭРГЭЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА</b>	<b>79 628.2</b>	<b>89 476.3</b>	<b>112.4</b>	
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	58 676.2	60 301.2	102.8	
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	19 362.1	27 755.6	143.3	
Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ	1 589.9	1 419.5	89.3	



# ХОТ НИЙТИЙН АЖ АХУЙ (2023 оны 7 сард)

Усны зардал

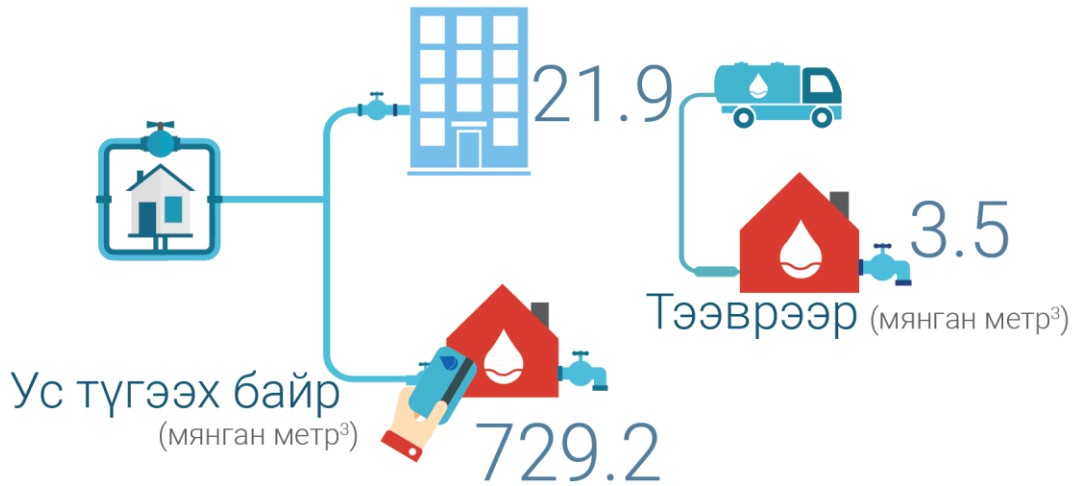
## Цэвэр усны борлуулалт (сая метр<sup>3</sup>)



■ 2022 VII ■ 2023 VII

## Хүн амд түгээсэн цэвэр ус

### Төвлөрсөн шугам 3.2 (сая метр<sup>3</sup>)

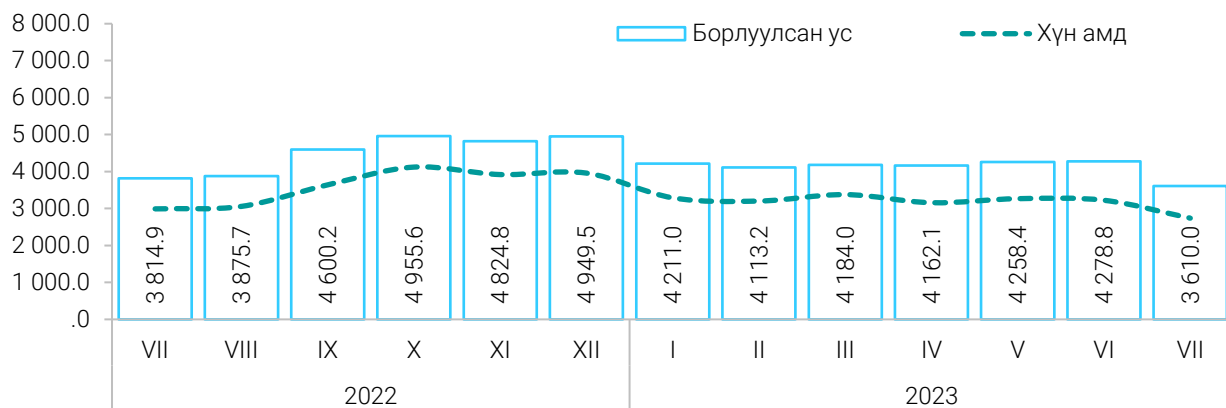


2023 оны 7 сард нийслэлийн хүн амд 22.6 сая.м<sup>3</sup> (77.2%), аж ахуйн нэгж, байгууллагад 6.6 сая.м<sup>3</sup> (22.7%) цэвэр усыг борлуулжээ. Борлуулсан усны нийт хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 13.5 хувиар буурсан байна.

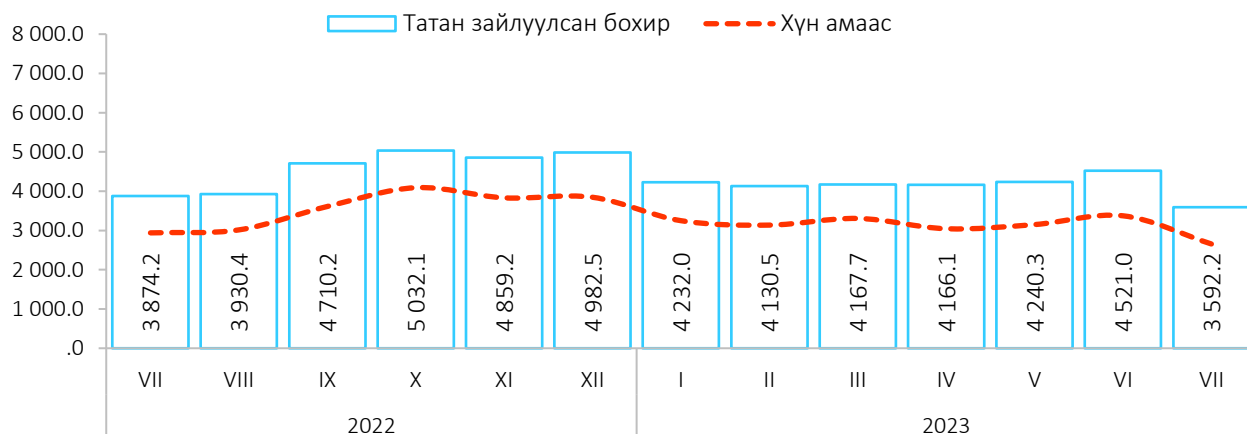
ХҮСНЭГТ 30. УС СУВАГ АШИГЛАЛТЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ, жил бүрийн 7 дугаар сарын байдлаар

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2020 I-VII	2021 I-VII	2022 I-VII	2023 I-VII	$\frac{2023 \text{ I-VII}}{2022 \text{ I-VII}}$
Шахсан ус	мянган м <sup>3</sup>	33 950.4	37 198.3	33 341.7	33 897.6	101.7
Борлуулсан ус	мянган м <sup>3</sup>	28 981.2	27 516.2	33 872.1	29 308.3	86.5
Хүн амд	мянган м <sup>3</sup>	22 556.9	21 757.7	27 463.9	22 640.4	82.4
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	мянган м <sup>3</sup>	6 424.3	5 758.5	6 408.2	6 667.9	104.1
Татан зайлуулсан бохир	мянган м <sup>3</sup>	29 300.0	27 800.8	34 177.9	29 577.6	86.5
Хүн амаас	мянган м <sup>3</sup>	22 148.1	21 245.8	26 990.5	22 319.4	82.7
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	мянган м <sup>3</sup>	7 151.9	6 555.0	7 187.4	7 258.2	101.0
Ус борлуулалтын орлого	сая төгрөг	21 913.8	21 256.6	35 735.8	32 846.1	91.9
Хүн амаас	сая төгрөг	12 559.9	12 064.6	20 359.8	16 992.1	83.5
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	сая төгрөг	9 353.9	9 192.0	15 376.0	15 854.0	103.1
Сувагжуулалтын орлого	сая төгрөг	17 291.1	16 950.9	27 365.9	26 083.6	95.3
Хүн амаас	сая төгрөг	7 909.0	7 545.3	12 551.7	11 074.4	88.2
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	сая төгрөг	9 382.1	9 405.6	14 814.2	15 009.1	101.3

ЗУРАГ 25. БОРЛУУЛСАН УС, мян.м<sup>3</sup>

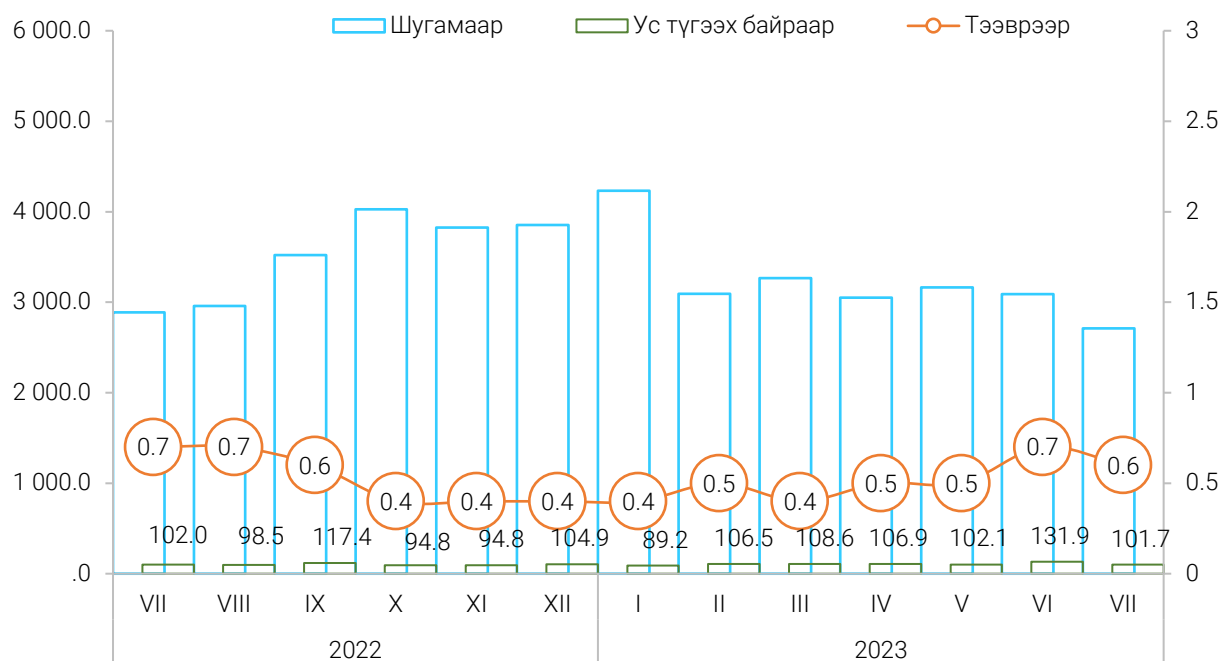


ЗУРАГ 26. ТАТАН ЗАЙЛУУЛСАН БОХИР, сараар, мян.м<sup>3</sup>



Цэвэрлэх байгууламжаар 3.5 сая.м<sup>3</sup> бохирыг цэвэрлэж, аж ахуйн нэгж, байгууллага, өрхийн 2.6 сая.м<sup>3</sup> бохир шингэнийг татан зайлуулсан байна.

ЗУРАГ 27. ХҮН АМД БОРЛУУЛСАН УСНЫ ХЭМЖЭЭ, түгээлтийн төрлөөр, мян.м<sup>3</sup>



**Ойлголт, тодорхойлолт:**

**Шахсан ус:** Ус хангамжийн эх үүсвэрээс хотын ус хангамжийн төвлөрсөн сүлжээнд нийлүүлсэн усыг хэлнэ.

**Борлуулсан ус:** Хотын ус хангамжийн төвлөрсөн системээс хэрэглэгчийн тоолуураар болон ус түгээх байраар дамжуулан борлуулсан усыг хэлнэ.

**Татан зайлуулсан бохир:** Ус ариутгах татуургын шугамаар дамжуулан бохир ус цэвэрлэх байгууламжид хүлээн авсан бохир усыг хамруулна.

**Сувагжуулалтын орлого:** Хэрэглэгчийн тоолуураар болон бохир зөөврийн авто машинаар дамжуулан ариутгах татуургын системд хүлээн авч татан зайлуулсан үйлчилгээний орлогыг хамааруулна.

Танилцуулга хянасан:

Ц.Заяхүү

Э.Зоригбат

Танилцуулгыг бэлтгэсэн:

Ө.Нандинцэцэг



Эрүүл мэнд, Гэмт хэрэг

У.Цэнгэлбаяр



Нийслэлийн төсөв

Б.Тэмүүжин



Цаг уур, агаарын чанар, аюулт үзэгдэл,  
осол,

Ө.Нямжаргал



Аж үйлдвэр

Ж.Отгонбаатар



Хэрэглээний үнэ

Э.Анар



Хотын нийтийн аж ахуй

Ө.Ган-Од

Инфографик мэдээлэл, хавтасны дизайн



